

Hallituksen esitys Eduskunnalle kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laeiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagissa 1999 tehdyn toisen pöytäkirjan Haagin vuoden 1954 kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan yleissopimukseen sekä lait pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja rikoslain muuttamisesta. Suomi liittyi yleissopimukseen ja siihen liittyvään ensimmäiseen pöytäkirjaan 1994. Yleissopimuksen toisen pöytäkirjan Suomi allekirjoitti 1999.

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestössä Unescossa vuonna 1954 tehdyn yleissopimuksen ja siihen tehdyn ensimmäisen pöytäkirjan tarkoituksena on suojella kulttuuriomaisuutta aseellisen selkkauksen tai miehityksen aikana. Yleissopimuksessa on vuosien mittaan voitu todeta puutteita ja sääntelyn osittaista vanhentumista. Kansainvälisen oikeuden kehitys erityisesti yleisen kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja sodan oikeussääntöjen osalta 1970- ja 1980-luvuilla sekä 1990-luvun aikana tapahtunut kansainvälisen rikosoikeuden kehitys ovat lisänneet tarvetta ajanmukaistaa Haagin vuoden 1954 yleissopimusta.

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen toisen pöytäkirjan sisältämät keskeiset uudistukset liittyvät koko ihmiskunnalle erityisen merkittävän kulttuuriomaisuuden ottamiseen tehostetun suojelun piiriin aseellisen selkkauksen sattuessa. Kyseessä on uudenlainen suojelukategoria, jonka esikuvana voidaan pitää Unescon maailmanperintöluetteloa. Pöytäkirja sisältää seikkaperäisiä määräyksiä yleissopimuksen ja sen pöytäkirjojen vastaisen tekojen rankaisemisesta sekä rikoksentehtäjäiden tuomitsemisesta tai luovuttamisesta, sekä sopimuspuolten välisestä yhteistyöstä kulttuuriomaisuuden suojelun parantamiseksi aseellisissa selkkauksissa.

Tarkoituksena on eduskunnan hyväksyttyä pöytäkirjan tallettaa sitä koskeva hyväksymiskirja viivytyksettä Unescon pääsihteerille. Pöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan 9 maaliskuuta 2004. Suomen osalta pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua hyväksymiskirjan tallettamisesta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä ehdotus rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamiseksi. Lakien on tarkoitus tulla voimaan samana ajankohtana, kun pöytäkirja tulee voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Nykytila	4
1.1. Kulttuuriomaisuuden suojelua koskevat kansainväliset velvoitteet.....	4
1.2. Haagin vuoden 1954 yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa.....	5
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset muutokset	5
2.1. Yleistä.....	5
2.2. Rikosoikeudellinen vastuu ja lainkäyttövalta.....	7
3. Esityksen vaikutukset	14
4. Asian valmistelu.....	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	16
1. Toinen pöytäkirja Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa.....	16
Johdanto -osa.....	16
1 luku. Johdanto	16
2 luku. Yleiset määräykset suojelusta.....	18
3 luku. Tehostettu suojelu	19
4 luku. Rikosoikeudellinen vastuu ja lainkäyttövalta.....	21
5 luku. Kulttuuriomaisuuden suojeleminen aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä.....	23
6 luku. Institutionaaliset kysymykset	24
7 luku. Tiedotus ja kansainvälinen apu	25
8 luku. Pöytäkirjan täytäntöönpano.....	26
9 luku. Loppumääräykset	26
2. Lakiehdotusten perustelut.....	27
2.1. Laki kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lain-säädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	27
2.2. Rikoslaki.....	27
1 luku. Suomen rikoslain soveltamisalasta.....	27
3. Voimaantulo.....	27
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	27
5. Käsittelyjärjestys	29

LAKIEHDOTUKSET	31
kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan	
Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lainsäädännön	
alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	31
rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta.....	32
TOINEN PÖYTÄKIRJA.....	33

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Kulttuuriomaisuuden suojelua koskevat kansainväliset velvoitteet

Kulttuuriomaisuuden suojelemiseen sodan ja muun aseellisen selkkauksen hävityksen varalta on kiinnitetty huomiota kansainvälisen humanitaarisen oikeuden piirissä jo pitkään. Kulttuuriperinnön suojelun juuret voidaan jäljittää ainakin keskiaikaan, jolloin sota käyvät osapuolet saattoivat sopia toistensa kanssa arvokkaiden kulttuurikohteiden säästämisestä. Haagin vuoden 1907 rauhankonferenssin VI yleissopimukseen (SopS 11/1924) liittyvässä maasodan lakeja ja tapoja koskevassa ohjesäännössä on vihollisen vahingoittamiskeinoja, piirityksiä ja pommituksia koskevassa luvussa edellytetty ryhdyttävän toimenpiteisiin muun muassa taidetta, tiedettä ja hyväntekeväisyyttä varten tarkoitettujen rakennusten ja historiallisten muistomerkkien säilyttämiseksi sekä tällaisten paikkojen merkitsemiseksi ja niistä tiedottamiseksi.

Toisen maailmansodan jälkeen uudistettiin sodan uhrien suojelemista koskevia kansainvälisoikeudellisia sääntöjä vuoden 1949 Geneven neljällä yleissopimuksella (SopS 7—8/1955). Yleissopimukseen sisältyy yleisiä määräyksiä kulttuuriomaisuuden suojelemisesta ja sen vahingoittamisen välttämisestä. Suojelun astetta korotettiin 1977, kun hyväksyttiin Geneven sopimusten I lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta sekä II lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (SopS 81—82/1980). I lisäpöytäkirjan V osan II osastossa määritellään sotarikokseksi muun muassa tahallinen aseellinen toiminta sellaisia selvästi tunnistettuja historiallisia muistomerkkejä, taideteoksia tai uskonnonharjoituspaikkoja vastaan, jotka muodostavat kansojen sivistyksellisen tai henkisen perinnön.

Edellä kuvatussa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kehityksessä kulttuuriomaisuuden suojeleminen on kuitenkin jäänyt si-

vuteemaksi. Tämän vuoksi on maailmanlaajuisesti lähinnä Unescon toimesta ja alueellisesti esimerkiksi Euroopassa pyritty erillisin kansainvälisin sopimuksin turvaamaan kulttuurihistoriallisen sekä tieteellisen ja taiteellisen perinnön säilyminen.

Tärkein kansainvälinen sopimus, joka koskee kulttuuriomaisuuden suojelemista nimenomaan aseellisissa selkkauksissa, on Unescossa neuvoteltu Haagin vuoden 1954 yleissopimus ja sen pöytäkirja kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa (SopS 92—93/1994). Yleissopimus sisältää määräyksiä, joita sotaikäyvien tai aseellisen selkkauksen osapuolten on noudatettava sotatoimien yhteydessä kulttuuriomaisuuden vahingoittamisen välttämiseksi. Sopimuksessa on myös määräyksiä kulttuuriomaisuuden ennakoivasta suojelusta rauhan aikana. Haagin sopimus määrittelee kulttuuriomaisuuden käsitteen laajasti rajoittaen sen kuitenkin ihmisen tuottamiin ympäristöihin; luonnon synnyttämiä arvokkaita ympäristöjä Haagin sopimus ei sanatakkasti tulkittuna suojele.

Kulttuuriomaisuuden suojelua koskevista muista yleismaailmallisista sopimuksista voidaan mainita Unescossa vuonna 1972 tehty yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (SopS 19/1987), jonka tarkoituksena on suojella kiinteää kulttuuriperintöä ja luonnonperintöä rauhan aikana. Tätä maailmanperintösopimusta sovelletaan muun muassa yksilöimällä ihmiskunnalle arvokas kulttuuri- ja luonnonperintö Unescon ylläpitämän maailmanperintöluettelon avulla. Sopimusta sovelletaan myös kansainvälisen yhteistyön ja avun tarjoamin keinoin silloin, kun sopimuksessa tarkoitettu omaisuus on vaarassa tuhoutua luonnonilmion tai ihmisen toiminnan vuoksi. Vuonna 1970 Unescossa on tehty yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi (SopS 91—92/1999). Sopimuksella kielletään irtaimen kulttuuriesineistön laitton kauppa sekä rauhan aikana että aseellisen selkkauksen sattuessa. Suomi on

liittynyt myös Roomassa sijaitsevan yksityisoikeuden yhdenmukaistamista edistävän instituutin (Unidroit) toimesta tehtyyn yleissopimukseen varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä (SopS 93—94/1999). Unidroit'n yleissopimuksessa ei eritellä sitä, missä olosuhteissa kulttuuriesine on laittomasti poistettu oikealta omistajalta tai haltijalta.

Alueellisista sopimuksista, joihin Suomi on liittynyt, voidaan mainita Euroopan neuvoston piirissä vuonna 1954 tehty eurooppalainen kulttuuriyleissopimus (SopS 6/1970), Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskeva vuoden 1985 yleissopimus (SopS 10/1992) sekä tarkistettu eurooppalainen yleissopimus arkeologisen perinnön suojelusta (SopS 26/1995). Mainitut eurooppalaiset sopimukset eivät sisällä määräyksiä kulttuuriomaisuuden suojelemisesta nimenomaan aseellisen selkkauksen varalta.

1.2. Haagin vuoden 1954 yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa

Haagin yleissopimus ja siihen liittyvä pöytäkirja avattiin allekirjoittamista varten vuonna 1954. Ne tulivat kansainvälisesti voimaan vuonna 1956 ja Suomen osalta 16 päivänä joulukuuta 1994. Sopimus syntyi toisen maailmansodan jälkeen tilanteessa, jossa merkittävä osa eurooppalaista kulttuuriperintöä oli tuhoutunut suoraan tai epäsuorasti hyökkäysten ja ryöstelyn seurauksena. Lähtökohtana oli ajatus siitä, että yksittäisten kansakuntien kulttuuriomaisuuden tuhoutuminen ei ole pelkästään kansallinen menetys, vaan koskee koko ihmiskunnan kulttuuria. Yleissopimuksen sopimuspuolina on tällä hetkellä 105 valtiota, ja ensimmäiseen pöytäkirjaan on liittynyt 87 valtiota.

Yleissopimus käsittää varsinaisen sopimuksen sekä sitä täydentävät täytäntöönpanosäännöt. Tavoitteena on kulttuuriomaisuuden suojeleminen aseellisen selkkauksen tai miehityksen sattuessa. Tämä pitää sisällään muun muassa kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen sekä sen säilymisen turvaamisen. Miehitysvaltio sitoutuu suojelemaan kulttuuriomaisuutta miehittämällään alueella. Sopimuspuolten on lisäksi jo rauhan aikana jär-

jestettävä alueellaan olevan kulttuuriomaisuuden suojeleminen aseellisen selkkauksen varalta. Sopimuspuolet määrittelevät itse tarpeelliseksi katsomansa toimet. Yleissopimukseen liittyvä pöytäkirja valmisteltiin yleissopimuksen yhteydessä, mutta se on erillinen kansainvälisoikeudellinen sopimus, jolla sopimuspuolet sitoutuvat estämään kulttuuriomaisuuden viennin valtaamaltaan alueelta. Pöytäkirja sisältää myös määräykset miehityltä alueelta yleissopimuksen vastaisesti viedyn kulttuuriomaisuuden haltuunotamisesta ja palauttamisesta.

Kysymys Suomen liittymisestä yleissopimukseen ja siihen liittyvään ensimmäiseen pöytäkirjaan tuli käsiteltäväksi vuonna 1989 opetusministeriön tehdessä ulkoasiainministeriölle esityksen asiasta. Liittymisestä oli keskusteltu aiemminkin vailla tuloksia, mutta asiasta järjestetyn uuden lausuntokierroksen samoin kuin myöhempien selvitysten perusteella liittymistä pidettiin selkeästi tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Haagin yleissopimuksen pöytäkirjoineen todettiin säilyttäneen asemansa alan keskeisenä kansainvälisenä asiakirjana, ja vaikka sen myönnettiin olevan osittain vanhentunut, yleissopimuksen katsottiin muodostuneen erottamattomaksi osaksi kansainvälistä tavanomaista oikeutta. Yleissopimukseen liittymisen katsottiin vahvistavan sopimuksen kansainvälistä tehoa laajentamalla sopimuksen kattavuutta ja voivan siten edesauttaa sopimuksen periaatteiden noudattamista kansainvälisissä selkkauksissa. Haagin yleissopimus on merkittävä myös siksi, että muilla kulttuuriomaisuuden suojelemiseen liittyvillä sopimuksilla ei voida yksinään taata riittävää suojelua nimenomaan aseellisen selkkauksen sattuessa.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset muutokset

2.1. Yleistä

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksessa todetut puutteet olivat lähtökohtana uuden instrumentin laatimisessa. Tätä koskevat keskustelut aloitettiin Hollannin johdolla vuonna 1993, ja toinen pöytäkirja hyväksyttiin Unescon koolle kutsumassa diplomaattikonferenssissa Haagissa vuonna 1999.

Uudella instrumentilla oli tarkoitus vahvistaa sopimuksen toimeenpanoa ja parantaa kulttuuriomaisuuden suojelutasoa. Uudistaminen kohdistettiin sopimuksen kannalta erityisen ongelmallisiksi koettuihin kohtiin, joita olivat muun muassa sotilaallista välttämättömyyttä koskeva poikkeuslauseke, kulttuuriomaisuuden luokittelu ja rekisteröinti, erityissuojelun määrittely sekä sopimuksen valvontamekanismi ja tuomiovalta. Varsinkin erityissuojelun käsite koettiin vaikeaselkoiseksi ja uudistuksilla haluttiin ennen kaikkea yksinkertaistaa erityissuojelukohteiden merkitsemistä ja lisätä sen joustavuutta. Haagin yleissopimuksen kategoriset ehdot, kuten suojelukohteen läheisyys teollisuuskeskuksesta ja lentokentistä, sekä hyväksymisprosessin jäykkyys ovat olleet keskeisiä syitä sille, että erityissuojelurekisteriin on tähän mennessä merkitty vain yksi kohde (Vatikaani). Kulttuuriomaisuuden suojelua on vaikeuttanut lisäksi sopimuksen vastaisten toimien kriminalisointiin ja rankaisemiseen liittyvien määräysten puuttuminen. Myös tämän epäkohdan poistaminen oli muutosten tavoitteena. Suomi kannatti uudeksi instrumentiksi erillistä pöytäkirjaa eikä sopimusmuutosta. Käytännön soveltamisen kannalta sopimustekstien päällekkäisyydet ja erot on voitava määrittellä selkeästi. Tekstien erillisuus myös selkiyttää yleissopimuksen ja pöytäkirjan suhdetta silloin, kun valtio on osapuolena molemmissa instrumenteissa.

Yleiset säännökset suojelusta. Kansainväliseen oikeuteen ei sellaisenaan sisälly sotilaalliseen välttämättömyyteen perustuvaa yleislauseketta, joka oikeuttaisi kansainvälisten määräysten noudattamatta jättämisen, vaan tällaisen menettelyn on perustuttava sen sallivaan nimenomaiseen säännökseen. Suomi kannatti yleistä suojelua koskevassa kannanotossaan Haagin sopimukseen perustuvaa rakennetta ja määritelmiä painottaen kuitenkin uusien, kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi säädettyjen ennakkotoimien sisällyttämistä pöytäkirjaan. Yleisen suojelun periaatteet muodostavatkin uusittuina kokonaisuuden, joka perustuu sekä Haagin sopimukseen (mukaan lukien sotilaallinen välttämättömyys) että Geneven vuoden 1977 I lisäpöytäkirjaan (kulttuuriomaisuus määritellään siviilikohdeksi, jollei se muutu sotilaskoh-

teeksi). Suojelun vahvistamiseksi tarkennettiin voimankäytön edellytyksiä sekä hyökkäyksessä että muussa sotilaallisessa toiminnassa.

Edistetty suojelu. Pöytäkirjan tärkeimpiin saavutuksiin kuuluu uuden edistetyn suojelun käsitteen määrittäminen ja tämän pohjalta luotu lista kyseisen suojelun piiriin kuuluvasta kulttuuriomaisuudesta. Suomi kannatti erityisen suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden määrittelemistä siten, että se vastaa paremmin nykyisiä vaatimuksia ja luo tehokkaan keinon suojelun toteuttamiseksi.

Luokittelu- ja rekisteröintikriteerien avulla suojelukohteet määritellään oikeudellisesti toisin kuin Haagin sopimukseen sisältynyt erityissuojelu. Lähtökohtana on erityisen arvokkaan kulttuuriomaisuuden etu, mikä vaatii sekä suojeluvaltion että hyökkäävän osapuolen pidättyvyyttä voimankäytön suhteen. Kriteerit suojelun saamiselle ovat kohteen suuri merkitys ihmiskunnalle, kansallisten suojelumekanismien toiminta sekä pidättyminen kohteen käyttämisestä sotilaalliseen tarkoitukseen niin ilmoituksen teko hetkellä kuin tulevaisuudessakin.

Sotilaallista voimaa voidaan pöytäkirjan mukaan käyttää vain silloin, kun kohde on menettänyt suojelukohteen aseman. Lisäksi 13 artiklan 2 kappaleen ehtojen on täyttyvä eli hyökkäyksen on oltava ainoa keino lopettaa omaisuuden käyttäminen sotilaskohdeena, ja kaikkiin mahdollisiin varotoimiin on täyttynyt sotamenetelmien osalta ryhtyä kulttuuriomaisuuden vahingoittamisen välttämiseksi tai vahinkojen minimoimiseksi.

Institutionaaliset kysymykset. Pöytäkirjalla perustetaan uusi hallitustenvälinen komitea, jonka nimittää sopimuspuolten kokous. Komitean tehtäviin kuuluu listan laatiminen edistetyn suojan piiriin kuuluvasta kulttuuriomaisuudesta, sekä listalle hyväksyttävien kohteiden päättäminen. Komitealla on myös seurantavaltaa pöytäkirjan täytäntöönpanon suhteen, mikä on uutta humanitaarisen oikeuden alalla.

Pöytäkirjalla perustettiin rahasto, jolla tuetaan erityisesti edistetyn suojan piiriin kuuluvan kulttuuriomaisuuden kansallista suojelua. Rahasto perustuu vapaaehtoisiihin lahjoituksiin valtioilta, järjestöiltä ja yksityisiltä henkilöiltä.

Rikosoikeudellinen vastuu ja toimivalta. Tarkkojen rikosmääritelmien, rikosoikeudellisten vastuu- ja rangaistusvelvoitteiden sekä toimivaltalausekkeiden kirjaaminen pöytäkirjaan oli edistetyn suojelun käsitteen ohella yksi sen tärkeimmistä saavutuksista. Kulttuuriomaisuuden tuhoaminen ja on ollut aikaisemminkin rangaistavaa muun muassa Geneven sopimusten ja lisäpöytäkirjojen siviili-kohteiden ja tiettyjen kulttuurikohteiden suojelua koskevien määräysten nojalla, mutta ei kulttuuriomaisuutena sinänsä.

Pöytäkirja määrittää kokonaisvaltaisesti kulttuuriomaisuuden suojeluvelvoitteen aseellisessa konfliktissa. Sopimuspuolet veloitetaan selkeästi perustamaan kansalaisuus- tai alueperiaatteeseen nojautuva toimivalta pöytäkirjassa määriteltyjen rikosten suhteen. Lisäksi sopimuspuolilla on tiettyjen vakavien rikosten suhteen velvollisuus joko syyttää tai luovuttaa. Pöytäkirjaan sisältyy lisäksi poikkeusmääräys, jolla rajoitetaan sellaisten valtioiden asevoimiin kohdistuvaa toimivaltaa, joka ei ole pöytäkirjan sopimuspuoli.

Muut kuin kansainväliset konfliktit. Pöytäkirja koskee kokonaisuudessaan myös eikansainvälisiä konflikteja, mitä on pidettävä merkittävänä sisäisten konfliktien määrän vuoksi. Pöytäkirjan soveltamisala on siten laajempi kuin vuoden 1954 Haagin sopimuksen tai yleisen humanitaarisen oikeuden soveltamisala.

2.2. Rikosoikeudellinen vastuu ja lainkäyttövalta

Pöytäkirjassa rangaistavaksi säädetty teot

Pöytäkirjan 15 artiklassa määritellään pöytäkirjassa rangaistavaksi säädetty teot sekä asetetaan sopimuspuolille tekoja koskeva kriminalisointivelvoite. Pöytäkirjan 15 artiklan 1 kappaleen mukaan henkilö tekee pöytäkirjassa tarkoitetun rikoksen, jos hän tahallisesti ja yleissopimuksen pöytäkirjan vastaisesti syyllistyy johonkin seuraavista teoista: hyökkäyksen kohdistaminen tehostetun suojelun kohteena olevaan kulttuuriomaisuuteen, tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden tai sen lähiympäristön käyttäminen sotilaallisen toiminnan tukemiseen,

laajan hävityksen aiheuttaminen yleissopimuksen ja pöytäkirjan nojalla suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle, tai tällaisen kulttuuriomaisuuden haltuunotto, hyökkäyksen kohdistaminen mainitunlaiseen kulttuuriomaisuuteen samoin kuin yleissopimuksen ja pöytäkirjan mukaisen suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden varkaus, ryöstö, laitton haltuunotto tai siihen kohdistuva hävitys.

Artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisen sopimuspuolen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen artiklassa mainitut rikokset kansallisen lainsäädäntönsä nojalla rangaistaviksi teoiksi ja säätääkseen rikoksille asianmukaiset rangaistukset. Näin tehdessään sopimuspuolten on noudatettava lain ja kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita mukaan lukien säännöt, jotka ulottavat henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun niihin henkilöihin, jotka eivät ole suoraan syyllistyneet tekoon.

Artiklassa tarkoitetut teot ovat rangaistavia rikoslain voimassa olevien säännösten nojalla eikä artiklasta näin aiheudu tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

Rikoslain (39/1889) 11 luvun 1 §:n mukaan sodankäyntirikoksesta tuomitaan se, joka käyttää kiellettyä sodankäyntitapaa tai taisteluvälinettä, väärinkäyttää haavoittuneita tai sairaita suojaavaa kansainvälistä tunnusmerkkiä taikka muulla tavoin rikkoo Suomea velvoittavan sodankäyntiä koskevan kansainvälisen sopimuksen määräyksiä tai yleisesti tunnustettuja ja vakiintuneita kansainvälisen oikeuden mukaisia sodan lakeja tai tapoja. Kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskeva Haagin vuoden 1954 yleissopimus kuuluu Suomea velvoittaviin sodankäyntiä koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin 11 luvun 1 §:n 3 kohdan mukaisesti. Myös yleissopimuksen pöytäkirjat kuuluvat niiden kansallisen voimaansaattamisen jälkeen lainkohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin. Pöytäkirjan 15 artiklassa tarkoitetut rikokset tulevat siten rangaistaviksi rikoslain 11 luvun 1—3 §:n mukaisena sodankäyntirikoksena, törkeänä sodankäyntirikoksena tai lievänä sodankäyntirikoksena. Sodankäyntirikosta koskeva säännös soveltuu 15 artiklan kaikkiin luetelmakohtiin. Lähtökohtaisesti kaikki 15 artiklassa tarkoitetut teot ovat moitittavuudeltaan sen

asteisia, että niitä arvioitaisiin lähinnä sodankäyntirikoksina tai törkeinä sodankäyntirikoksina.

Pöytäkirjaa sovelletaan sen 3 artiklan 1 kappaleen mukaan 22 artiklan 1 kappaleessa sekä yleissopimuksen 18 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitetuissa tilanteissa — niiden määräysten lisäksi, joita sovelletaan rauhan aikana. Pöytäkirjan 22 artiklan mukaan pöytäkirjaa sovelletaan aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä ja joita tapahtuu jonkin sopimuspuolen alueella. Yleissopimuksen 18 artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaan pöytäkirjaa sovelletaan sodan tai muun aseellisen selkkauksen aikana taikka silloin, kun sopimuspuolen koko alue tai osa siitä on miehitetty. Pöytäkirjan ja yleissopimuksen rauhanajan määräykset koskevat ensi sijassa muun muassa kulttuuriomaisuuden kunnioittamista, niiden rauhanaikaista suojelua tai kulttuuriomaisuuden merkitsemistä.

Sodankäyntiä koskevat Suomea velvoittavat sopimukset sisältävät alueen miehitystä tai valtausta koskevia määräyksiä. Erityisesti Geneven sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana (IV Geneven sopimus, SopS 7—8/1955) koskee tilannetta sopimuspuolen joutuessa miehitettyksi taikka vallatuksi. Sodankäyntirikokset kattavat näin jo nykyisellään tekoja, jotka on tehty miehityksen aikana.

Muutoin kuin aseellisen selkkauksen aikana laajan hävityksen aiheuttaminen kulttuuriomaisuudelle 15 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaisesti voisi tulla edellä mainittujen sodankäyntirikosta koskevien säännösten lisäksi rangaistavaksi rikoslain 34 luvun 1 §:n mukaisena tuhotyönä, jos hävitys toteutetaan sytyttämällä tai räjäyttämällä. Törkeä hävityksen aiheuttaminen voisi lisäksi olla rangaistavaa rikoslain 34 luvun 3 §:n mukaisena törkeänä tuhotyönä. Tuhotyötä lievemmän hävityksen aiheuttaminen voisi olla rangaistavaa rikoslain 35 luvun 1 §:n mukaisena vahingontekona. Törkeää vahingontekoa taas voisi olla rikoslain 35 luvun 2 §:n 3 kohdan mukaisesti se, että vahingonteolla aiheutetaan historiallisesti tai sivistyksellisesti erityisen arvokkaalle omaisuudelle huomattavaa vahinkoa. Kappaleen c kohdassa tarkoitettu kulttuuriomaisuuden haltuunotto voisi sen si-

jaan olla myös rangaistavaa rikoslain edellä mainittujen sodankäyntirikosta koskevien rikoslain 11 luvun 1—3 §:n säännösten nojalla.

Rakennussuojelurikosta koskeva rikoslain 48 luvun 6 §:n säännös kattaisi lisäksi 15 artiklan c kohdassa tarkoitettua laajan hävityksen aiheuttamisen sekä joissakin tapauksissa a ja d kohdissa tarkoitettua hyökkäystä. Pykälän soveltaminen kuitenkin edellyttäisi, että kohteet on siinä mainitussa laissa tai niiden nojalla annettulla määräyksellä suojeltu.

Artiklan 1 kappaleen e kohdan mukaiset teot voisivat olla rangaistavia rikoslain varkautta, ryöstöä, kavallusta, törkeää kavallusta, luvaton käyttöä, törkeää luvaton käyttöä tai hallinnan loukkausta koskevien säännösten mukaan. Kohdassa tarkoitettu kulttuuriomaisuuteen kohdistuva hävitys olisi edellä esitetyn mukaan rangaistavaa tuhotyönä tai vahingontekona. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että yleissopimuksen ja pöytäkirjan nojalla suojeltuun kulttuuriomaisuuteen kohdistuviin tekoihin sovellettaisiin rikosten perustunnusmerkistöjä tai törkeitä rikokemuotoja. Näin ollen esimerkiksi hallinnan loukkausta koskeva säännös tuskin tulisi sovellettavaksi, koska hallinnan loukkaus tulee sovellettavaksi vain, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Kulttuuriomaisuutta voidaan pitää esimerkiksi törkeää varkautta tai törkeää kavallusta koskevassa säännöksessä mainittuna erityisen arvokkaana omaisuutena siitä riippumatta, millaista itse kulttuuriomaisuus on.

Koska pöytäkirjaan sisältyvä kriminalisointivelvoite kuitenkin lähtökohtaisesti kuuluu pöytäkirjan nimenomaan sodan aikana velvoittaviin määräyksiin, sodankäyntirikosta koskevat rikoslain 11 luvun 1—3 § kattavat pöytäkirjan 15 artiklan mukaiset teot. Pöytäkirjan voimaansaattamisen jälkeen se kuuluu niihin 11 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin Suomea velvoittaviin sodankäyntiä koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin, joiden määräysten rikkominen on sodankäyntirikoksena rangaistavaa. Kuten edellä on todettu, 15 artiklassa tarkoitettut teot ovat lisäksi moitittavuudeltaan sen asteisia, että niitä arvioitaisiin sodankäyntirikoksina tai törkeinä sodankäyntirikoksina. Tämä koskee edellä esitetyn mukaisesti erityisesti ar-

titkan 1 kappaleen a—d kohdissa mutta myös e kohdassa tarkoitettuja tekoja.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolten on noudatettava 1 kappaleessa tarkoitettuja tekoja rangaistavaksi sääätessään kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita mukaan lukien säännöt, jotka ulottavat henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun myös niihin henkilöihin, jotka eivät ole suoraan syyllistyneet tekoon. Säännös ei ulota rikosoikeudellista vastuuta nykyistä pidemmälle tai laajempaan henkilöpiiriin.

Suomen rikoslain 5 luvun säännökset osallisuudesta kattavat vastuun ulottamisen niihin, jotka eivät ole suoraan syyllistyneet tekoon vaan ovat toimineet yllyttäjänä, avunantajana tai rikoskumppanina. Luku on uudistettu rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä, ja uudistettu luku (515/2003) tulee voimaan vuoden 2004 alusta. Rikoskumppanuutta, yllytystä ja avunantoa koskeviin säännöksiin ei tehty sisällöllisiä muutoksia. Lukuun lisättiin sen sijaan välillistä tekemistä koskeva säännös.

Lainkäyttövalta

Pöytäkirjan 16 artikla määrittelee rikosoikeudellisen lainkäyttövallan perusteet. Artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisen sopimuspuolen on ryhdyttävä tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 15 artiklassa mainittuihin rikoksiin kun rikos tehdään kyseisen valtion alueella, kun väitetty rikosentekijä on kyseisen valtion kansalainen tai 15 artiklan a—c kohdissa mainittujen rikosten osalta, kun väitetty rikosentekijä on kyseisen valtion alueella.

Artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirja ei sulje lainkäyttövallan osalta pois henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun syntymistä eikä lainkäyttövallan käyttämistä soveltuvan kansallisen tai kansainvälisen oikeuden nojalla eikä se vaikuta lainkäyttövallan käyttöön kansainvälisen tapaoikeuden nojalla. Pöytäkirjan nojalla henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta ei kuitenkaan synny henkilöille, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, lukuun ottamatta kansalaisia, jotka

palvelevat sellaisen valtion asevoimissa, joka on pöytäkirjan sopimuspuoli. Pöytäkirja ei myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa mainittuihin henkilöihin tai luovuttaa heitä rikoksen johdosta.

Suomen rikoslain 1 luvun 1 §:n mukaan Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Pykälä vastaa pöytäkirjan 16 artiklan 1 kappaleen a kohdan asettamia vaatimuksia.

Rikoslain 1 luvun 7 §:ssä säädetään kansainvälisistä rikoksista, jotka on tehty Suomen ulkopuolella ja joiden rankaiseminen tekopaikan laista riippumatta perustuu Suomen tekemään kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea kansainvälisesti velvoittavaan säädökseen tai määräykseen. Tarkeimmat säännökset rikoslain 1 luvun 7 §:n soveltamisesta annetaan asetuksella. Pöytäkirjan 16 artiklan 1 kappaleen c kohta edellyttää, että sopimuspuoli ulottaa lainkäyttövaltansa 15 artiklan a—c kohdissa mainittuihin rikoksiin tapauksissa, joissa väitetty rikosentekijä on kyseisen valtion alueella. Kyseessä saattaa tällöin olla tilanne, jossa väitetyllä rikosentekijällä ei ole mitään yhdyssidettä Suomeen.

Pöytäkirjan 16 artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirjan nojalla ei kuitenkaan synny henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta henkilöille, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, lukuun ottamatta kansalaisia, jotka palvelevat pöytäkirjan sopimuspuolen asevoimissa. Pöytäkirja ei myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa tällaisiin henkilöihin tai luovuttaa heitä rikoksen johdosta. Näin ollen pöytäkirjan määräykset lainkäyttövallasta koskevat lähtökohtaisesti vain pöytäkirjan sopimuspuolten kansalaisia. Kun pöytäkirjaan sisältyy kriminalisointivetoite ja velvollisuus saattaa omat kansalliset lainkäyttövallan piiriin, pöytäkirja ei lähtökohtaisesti edellytä tekojen säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi, eli niin sanotun universaaliperiaatteen soveltamista. Näin ollen 16 artiklan 1 kappaleen c kohdan asettamat vaatimukset voitaisiin täyttää rikoslain 1 luvun 8 §:n mukaisen sijaislainkäytön periaatteen soveltamisella. Pykälän mukaan Suomen ulkopuolella tehtyyn tekoon, josta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden

kuukauden vankeusrangaistus, sovelletaan Suomen lakia, jos valtio, jonka alueella rikos on tehty, on pyytänyt rikoksen syyteeseenpanoa suomalaisessa tuomioistuimessa tai rikoksen johdosta esittänyt pyynnön rikosnenteikijän luovuttamisesta, mutta pyyntöön ei ole suostuttu. Rikoslain 1 luvun 11 §:n mukainen kaksoisrangaistavuuden vaatimus koskee sijaislainkäytön periaatetta, mutta vaatimuksen edellytykset täyttyisivät, koska pöytäkirja ei aseta rikosoikeudellista vastuuta henkilölle, joka ei ole sopimuspuolen kansalainen. Sopimukseen sisältyvän kriminalisointivelvoitteen mukaan sopimuspuolet ovat velvollisia kriminalisoimaan 15 artiklassa tarkoitetut teot, minkä vuoksi kaksoisrangaistavuuden vaatimus myös todellisuudessa täyttyisi sopimuspuolten välillä.

Pöytäkirjan 16 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan sopimuspuolten on ulotettava lainkäyttövaltansa kaikkiin tapauksiin, joissa väitetty rikosnenteikijä on kyseisen valtion kansalainen. Rikoslain 1 luvun 6 §:n mukaan Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Luvun 11 §:n 1 momentissa säädetyn kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen mukaan Suomen kansalaisen vieraan valtion alueella tekemään rikokseen voidaan soveltaa Suomen lakia vain, jos rikos myös tekopaikan lain mukaan on rangaistava ja siitä olisi voitu tuomita rangaistus myös tämän vieraan valtion tuomioistuimessa. Pykälän 2 momentissa säädetään, että tiettyihin Suomen kansalaisten ulkomailla tekemiin rikoksiin sovelletaan Suomen lakia, vaikka teosta ei säädetä rangaistusta tekopaikan laissa. Pykälän 2 momentti merkitsee näin poikkeusta kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta. Jos taas rikos on tehty millekään valtiolle kuulumattomalla alueella, rangaistavuuden edellytyksenä on 1 luvun 6 §:n mukaan, että teosta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Rikoslain 11 luvun 3 §:ssä lievän sodankäyntirikoksen seuraamukseksi säädetään sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Tältä osin nykyinen sääntely ei periaatteessa täytä yleissopimuksen vaatimuksia, jos Suomen kansalainen tekisi kulttuuriomaisuuteen kohdistuvan lievän sodankäyntirikoksen millekään valtiolle kuulumattomalla alueella, esimerkiksi Eteläman-

tereella tai aavalla merellä. Tällaiset tilanteet lienevät käytännössä erittäin harvinaisia. Edellä 15 artiklan yhteydessä on myös todettu, että artiklassa tarkoitettuja tekoja arvioidaisiin sodankäyntirikoksina tai törkeinä sodankäyntirikoksina. Näin ollen pöytäkirjan voimaansaattaminen ei tältä osin aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Myös muilta osin Suomen tämänhetkinen lainsäädäntö kattaa b kohdassa tarkoitetut tilanteet, edellyttäen että teko on rangaistavaa myös tekopaikan lain mukaan. Artiklan 1 kappaleen b kohta edellyttää sanamuotonsa mukaan kuitenkin lainkäyttövallan ulottamista kaikkiin niihin tapauksiin, joissa väitetty rikosnenteikijä on kyseisen valtion kansalainen, eli riippumatta siitä, onko teko rangaistava myös tekopaikan lain mukaan. Näin ollen 16 artiklan 1 kappaleen b kohdan voimaansaattaminen edellyttää muutoksia voimassa olevaan lakiin.

Artiklan 1 kappaleen b kohdan edellyttämä muutos voitaisiin toteuttaa periaatteessa kahdella tavalla. Ensimmäinen vaihtoehto olisi säätää kaikki 15 artiklassa tarkoitetut teot kansainvälisiksi rikoksiksi, jolloin Suomen ulkopuolella tehdyt teot olisivat tekopaikan laista riippumatta rangaistavia. Pöytäkirja ei kuitenkaan välttämättä edellytä tämän niin sanotun universaaliperiaatteen ulottamista 15 artiklassa 1 kappaleessa mainittuihin teoihin. Pöytäkirjan 16 artiklan 2 kappaleen b kohdan mukaan pöytäkirjan nojalla ei myöskään synny henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta henkilölle, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole pöytäkirjan sopimuspuoli, eikä myöskään velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa tällaisiin henkilöihin. Jos pöytäkirjan 15 artiklassa tarkoitetut teot säädettäisiin kansainvälisiksi rikoksiksi, mentäisiin huomattavasti pidemmälle kuin mitä pöytäkirja edellyttää. Suomen rikosoikeuden soveltamisala olisi näin perusteettoman laaja ja saattaisi olla ristiriidassa pöytäkirjan kuulumattomien valtioiden rikosoikeudellisen lainkäyttövallan suvereniteetin kanssa.

Toinen vaihtoehto on lisätä 15 artiklassa tarkoitetut teot rikoslain 1 luvun 11 §:n 2 momenttiin rikoksiksi, joihin ei sovelleta kaksoisrangaistavuuden vaatimusta. 15 artik-

lassa tarkoitetut teot ovat edellä esitetyn mukaisesti rangaistavia rikoslain nykyisten säännösten nojalla. Rikoslain asianomaiset säännökset kattavat kuitenkin huomattavan määrän muita tekoja kuin 15 artiklassa tarkoitetut rikokset. Suora viittaus rikoslain asianomaisiin pykäliin tulisi siten kattamaan huomattavasti laajemman joukon tekoja kuin mitä 16 artiklan 1 kappaleen b kohta edellyttää. Viittausta suoraan pöytäkirjaan ei taas voida pitää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta suotavana. Viittausta kriminalisointivoitteen täyttäviin rikoslain säännöksiin tulisi tämän vuoksi täsmentää pöytäkirjaa koskevalla maininnalla. Kaksoisrangaistavuuden vaatimusta koskevaa rikoslain 1 luvun 11 §:n 2 momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi siten, että kaksoisrangaistavuuden vaatimusta ei sovelletaisi sellaiseen sodankäyntirikokseen tai törkeään sodankäyntirikokseen, jota tarkoitetaan kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattua Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen toisessa pöytäkirjassa.

Näin toteutettu sääntely olisi jossain määrin aukollinen. Ulkomailla tehty rikos tulisi rangaistavaksi, jos sen tekijä on suomalainen. Jos sen sijaan suomalainen olisi vain yllyttäjä tai avunantaja, häneen ei voitaisi soveltaa Suomen rikoslakia, koska sitä ei voitaisi soveltaa ulkomaiseen päätekijäänkään. Suomalainen yllyttäjä ja avunantaja voisi siten jäädä rangaistamatta jos päätekijä olisi muun valtion kuin pöytäkirjan sopimuspuolen kansalainen, ainakin tilanteessa, jossa myös Suomen kansalaisen tekemä osallisuusteko on tehty pöytäkirjaan kuulumattoman valtion alueella. Jotta 15 artiklan 2 kappaleessa asetettu velvoite ei jäisi täyttämättä, ehdotetaan, että kaksoisrangaistavuuden vaatimus poistuisi myös suomalaisen rikokseen osallisen kohdalta. Sanamuoto kattaisi myös rikoslain yleisten oppien uudistamisen yhteydessä rikoslain 5 lukuun lisätyn välillistä tekemistä koskevan säännöksen.

Syyttäminen

Artiklan 1 kappale sisältää ns. luovuta tai tuomitse -periaatteen. Kappaleen mukaan jollei sopimuspuoli luovuta 15 artiklan 1

kappaleen a–c kohdassa mainitun rikoksen väitettyä tekijää, joka tavataan sen alueella, se saattaa tapauksen poikkeuksetta ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisille viranomaisilleen, jotta nämä asettavat kyseisen henkilön syytteeseen kyseisen sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön tai soveltuvin osin asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaista oikeudenkäyntimenettelyä noudattaen. Luovuta tai tuomitse -periaate on yleinen kansainvälisissä sopimuksissa, ja sen on joissain tapauksissa katsottu sisältävän vaatimuksen universaaliperiaatteen soveltamisesta. 17 artiklan 1 kappaleen mukaan periaate kuitenkin koskee vain 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa tarkoitettuja rikoksia. 16 artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirja ei myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa henkilöihin tai luovuttaa henkilöitä, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli. Näin ollen 17 artiklan 1 kappaleen ei voi tässä tapauksessa katsoa aiheuttavan vaatimusta universaaliperiaatteen soveltamisesta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan tämän rajoittamatta mahdollisesti soveltuviin asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen soveltamista, jokaiselle, jota varten järjestetään oikeudenkäynti yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan johdosta, taataan oikeudenmukainen kohtelu ja oikeudenkäynti kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti kaikissa oikeudenkäynnin vaiheissa, eikä tämän henkilön kohtelu saa missään tapauksessa olla huonompi kuin kansainvälisen oikeuden mukainen kohtelu.

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen

Pöytäkirjan 18 artikla sisältää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevia määräyksiä, joiden tarkoituksena on yksinkertaistaa luovutusmenettelyä. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolet katsovat sopimuksen 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa tarkoitettujen rikosten kuuluvan rikoksiin, joiden johdosta rikoksentekijä voidaan luovuttaa ennen yleissopimuksen voimaantuloa sopimuspuolten välillä voimassa olleiden rikoksen johdosta tapahtuvaa luovut-

tamista koskevien sopimusten mukaisesti. Sopimuspuolet sitoutuvat lisäksi sisällyttämään nämä rikokset kaikkiin niiden välillä myöhemmin tehtäviin luovuttamista koskeviin sopimuksiin rikoksina, joiden johdosta rikoksenteikijä voidaan luovuttaa.

Artiklan 2 kappale koskee tapauksia, joissa sopimuspuoli asettaa rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen ehdoksi sitä koskevan sopimuksen. Jos tällainen sopimuspuoli saa luovuttamista koskevan pyynnön toiselta sopimuspuolelta, jonka kanssa sillä ei ole rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa kahdenvälistä sopimusta, se voi niin valitessaan katsoa tämän pöytäkirjan luovuttamisen oikeusperustaksi 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa tarkoitettujen rikosten osalta.

Artiklan 3 kappaleen mukaan ne sopimuspuolet, jotka eivät aseta rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa mainitut rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksenteikijä voidaan luovuttaa. Luovuttaminen tapahtuu pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön asettamat ehdot huomioon ottaen.

Artiklan 4 kappaleen mukaan 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa mainittuja rikoksia käsitellään sopimuspuolten välisessä luovutuksessa, mikäli välttämätöntä, siten kuin rikos olisi rikoksen tekopaikan lisäksi tehty myös niiden sopimuspuolten alueella, jotka ovat ulottaneet lainkäyttövaltansa näihin rikoksiin 16 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

Artikla edellyttää, että pöytäkirjan 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa tarkoitettujen rikosten katsotaan kuuluvan rikoksiin, joiden johdosta rikoksenteikijä voidaan luovuttaa toiseen sopimusvaltioon. Suomen osalta tämä tarkoittaa, että 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa tarkoitettujen rikosten enimmäisrangaistusten on oltava rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970) 4 §:n mukaisia. Lain 4 §:n mukaan luovuttaa ei saa, ellei pyynnössä tarkoitettu teko ole sellainen rikos tai ellei sitä Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi pidettävä sellaisena rikoksena, josta Suomen lain mukaan säädetty ankarin ran-

gaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Pykälän 2 momentti määrittelee luovuttamiskelpoisuuden suhteessa EU:n jäsenvaltioihin. Momentin mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioon voidaan luovuttaa henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, sellaisesta rikoksesta, josta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta ja josta pyynnön esittäneen valtion lain mukaan saattaa seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään vuosi. Eurooppalaista pidätysmääräystä ja jäsenvaltioiden välisiä luovuttamismenettelyitä koskevan Euroopan unionin neuvoston puitepäätöksen (EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1) kansallista voimaansaattamista koskevan esitysluonnoksen (Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2003:4) mukaan pykälästä poistettaisiin Euroopan unionin jäsenvaltioita koskeva erityissäätely, jollaista muun muassa 2 momenttiin sisältyy. Asiasta säädettäisiin uudessa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista Suomen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä koskevassa laissa.

Edellä 15 artiklan yhteydessä on todettu, että artiklan 1 kappaleessa tarkoitettut teot olisivat rangaistavia voimassa olevan rikoslain mukaan sodankäyntirikoksina tai törkeinä sodankäyntirikoksina. Sodankäyntirikosta koskevan rikoslain 11 luvun 1 §:n mukaan rangaistukseksi voidaan tuomita vankeutta enintään kuudeksi vuodeksi ja törkeää sodankäyntirikosta koskevan luvun 2 §:n mukaan vankeutta enintään kahdeksitoista vuodeksi. Tämä tarkoittaa, että luovuttaminen kyseisten rikosten johdosta on mahdollista ja että Suomen lainsäädäntö täyttää 18 artiklan velvoitteet.

Suomen kansalaisen luovuttamisen osalta voidaan todeta, että yleisen luovuttamislain 2 §:n mukaan pääsääntönä on, että Suomen kansalaista ei saa luovuttaa. Pykälän 2 momentin mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Suomen kansalainen voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin luovuttaa oikeudenkäyntiä varten. Edellytyksenä muun muassa on, että teko on sellainen rikos tai sitä Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä on pidettävä sellaisena rikoksena, josta Suomen lain mu-

kaan säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen kansallista voimaansaatamista koskevan esitysluonnoksen mukaan pykälän 2 momentti kumottaisiin.

Koska edellä mainitut sodankäyntirikoksen ja törkeän sodankäyntirikoksen enimmäisrangaistukset ovat vähintään kuusi tai kaksitoista vuotta vankeutta, olisi kyseisten rikosten osalta myös Suomen kansalaisen luovuttaminen EU:n jäsenvaltioon mahdollista, jos myös muut tälle asetetut edellytykset täyttyvät.

Keskinäinen oikeusapu

Pöytäkirjan 19 artikla koskee oikeusapua 15 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin liittyvän tutkinnan, rikosoikeudenkäynnin tai rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen suhteen.

Artiklan 1 kappaleen mukaan sitoutuvat antamaan toisilleen mahdollisimman laajaa apua 15 artiklassa mainittujen rikosten johdosta käynnistetyt tutkinnan, rikosoikeudenkäynnin tai luovuttamisen suhteen, mukaan luettuna apu oikeudenkäyntiin tarvittavan, saatavilla olevan todistusaineiston hankkimisessa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolet täyttävät 1 kappaleen mukaiset velvoitteensa niiden välillä mahdollisesti olevien keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten tai muiden järjestelyjen mukaisesti. Jos tällaisia sopimuksia tai muita järjestelyjä ei ole, sopimuspuolet avustavat toisiaan kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettu laki (4/1994) sallii joustavasti oikeusavun antamisen ja täyttää artiklan asettamat vaatimukset. Lain soveltamisalaan ei sen 2 §:n mukaan kuulu rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista on selostettu edellä 18 artiklan yhteydessä.

Kieltäytymisperusteet

Kieltäytymisperusteita koskeva 20 artikla täsmentää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa pöytäkirjan 18 artiklaa. Artiklan 1 kappaleen mukaan luovuttamista varten 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdassa

mainittuja rikoksia, sekä keskinäistä oikeusapua varten 15 artiklassa mainittuja rikoksia ei katsota poliittisiksi rikoksiksi tai niihin liittyviksi rikoksiksi eikä poliittisista syistä tehdyiksi rikoksiksi. Tämän mukaisesti sopimuspuolet eivät voi kieltäytyä näihin rikoksiin perustuvasta luovutuspyynnöstä tai oikeusapupyynnöstä yksinomaan sillä perusteella, että pyyntö koskee poliittista rikosta tai poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista syistä tehtyä rikosta.

Kieltoa lieventää artiklan 2 kappale sisältämä niin sanottu syrjintälauseke. Kappaleen mukaan sopimuspuoli voi kieltäytyä luovuttamasta 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa mainitun rikoksen johdosta, jos on perusteltua syytä uskoa, että luovutuspyyntö on tehty tarkoituksena syyttää tai rangaista henkilöä hänen rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten mielipiteidensä vuoksi tai jos pyyntöön vastaminen aiheuttaisi vahinkoa tämän henkilön asemalle edellä mainittujen syiden vuoksi. Samoilla perusteilla sopimuspuoli voi kieltäytyä 15 artiklassa mainittuihin rikoksiin liittyvästä oikeusapupyynnöstä.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970), jäljempänä yleinen luovutuslaki, 6 §:ssä kielletään luovuttaminen poliittisesta rikoksesta, mutta mahdollistetaan luovuttaminen poliittisesta rikoksesta, johon liittyy tai sisältyy epäpoliittinen rikos ja jota ei kokonaisuudessaan voida pitää pääasialliselta luonteeltaan poliittisena rikoksena. Lain 2 §:n 2 momentin mukaan Suomen kansalainen voidaan luovuttaa oikeudenkäyntiä varten vain toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, mutta ei kuitenkaan poliittisesta rikoksesta. Yleisen luovuttamislain 6 § jättää lain soveltajalle mahdollisuuden harkita, onko rikos luonteeltaan poliittinen. Terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 16/1990, jäljempänä eurooppalainen terrorismisopimus) katsottiin aikoinaan rajoittavan yleisen luovuttamislain 6 §:n mukaista harkintavaltaa, minkä vuoksi Suomi teki sopimuksen hyväksyessään luovuttamista koskevan varauman. Varauma on sittemmin peruutettu vuonna 2002 annetulla tasavallan presidentin asetuksella (300/2002).

Varauman peruuttaminen johtui osaksi

Suomen liittymisestä EU:n luovutusoppimukseen, missä yhteydessä yleisen luovuttamislain 6 §:ään lisättiin uusi 3 momentti, jonka mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettua kieltoa luovuttaa poliittisesta rikoksesta ei sovellettaisi EU:n jäsenvaltioon. Varauman peruuttamisen yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös siihen, että rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 32—33/1971) samoin kuin eurooppalaisen terrorismisopimuksen mukaiset muut kieltäytymisperusteet jäävät edelleen voimaan.

Varauman peruuttamista perusteltiin yleisen luovuttamislain muutosesityksessä (HE 209/2001 vp) myös poliittisia rikoksia koskevan tulokannan muuttumisella, jonka vuoksi eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ei voida missään olosuhteissa pitää poliittisina rikoksina. Myöskään nyt käsillä olevan yleissopimuksen 15 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ei voida pitää luonteeltaan poliittisina.

Eurooppalaista pidätysmääräystä ja jäsenvaltioiden välisiä luovuttamismenettelyitä koskevan Euroopan unionin neuvoston päätöksen (EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1) kansallista voimaansaattamista koskevan esitysluonnoksen (Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2003:4) mukaan yleisen luovuttamislain 2 §:n 2 momentti ja 6 §:n 3 momentti kumottaisiin. Tämä johtuu siitä, että esitysluonnoksen mukaan yleisen luovuttamislain Euroopan unionin jäsenvaltioita koskevat erityissäännökset kumottaisiin, koska tästä säädettäisiin uudessa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista Suomen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä koskevassa laissa. Laissa ei mainittaisi poliittisia rikoksia kieltäytymisperusteena.

Pöytäkirjan 20 artiklan määräys rajoittaa jossain määrin yleisen luovuttamislain 6 §:n mukaista laajaa harkintavaltaa sen suhteen, mitä rikoksia pidetään poliittisina rikoksina. Toisaalta pöytäkirjan voimaansaattamisen ei voida katsoa edellyttävän yleisen luovuttamislain muuttamista. Pöytäkirja olisi lain tasoisena Suomessa voimassa ja sitä voitaisiin soveltaa rinnakkain yleisen luovuttamislain kanssa, koska lain säännösten ja pöytäkirjan määräysten välillä ei ole varsinaista ristiriitaa.

Toimenpiteet, jotka koskevat muita rikkomuksia

Yleissopimuksen 21 artiklan mukaan jokaisen sopimuspuolen on ryhdyttävä tarvittaviin lainsäädäntö-, hallinto- tai kurinpitotoimenpiteisiin ehkäistäkseen tahallisesti tehty kulttuuriomaisuuden yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastainen käyttö ja yleissopimuksen tai pöytäkirjan vastainen kulttuuriomaisuuden laitton maastavienti, muu siirtäminen tai sen omistusoikeuden siirtäminen pois miehitetystä alueelta. Artikla ei rajoita yleissopimuksen 28 artiklan soveltamista. Yleissopimuksen 28 artiklassa säädetään sopimuspuolten velvollisuudesta ryhtyä rikoslainsäädäntönsä mukaisesti kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin yleissopimusta rikkoneiden tai sen rikkomista tarkoittavien käskyn antaen saattamiseksi rikosoikeudelliseen tai kurinpidolliseen vastuuseen näiden kansallisuuteen katsomatta.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon. Museoviraston velvollisuuksiin yleissopimuksen keskeisenä täytäntöpanoviranomaisena kuuluu kuitenkin toisen pöytäkirjan mukaan rauhanaikaisten opetus- ja koulutusohjelmien kehittäminen. Vaikka velvollisuus voidaankin ensi vaiheessa täyttää tuottamalla suojelukäsikirja ja osa koulutuksesta sisällyttää muihin kulttuuriperintöä koskeviin opetusohjelmiin, ohjelmien kehittämisestä aiheutuu joitakin kustannuksia. Myös mahdollisten kansainvälistä apua koskevien tehtävien antaminen museoviraston hoidettavaksi edellyttää erillistä resursointia. Museoviraston arvion mukaan koulutuksen ja kansainvälisen toiminnan kehittämiseen tarvittaisiin aikanaan noin kahta henkilötyövuotta vastaava erillisrahoitus.

Esityksellä ei ole organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Toisen pöytäkirjan edellyttämät valmiustoimenpiteet ovat toteutettavissa jo Haagin yleissopimuksen ohjaus- ja koordinoituyöryhmän muistiossa (OPM 9:2001) esitetyin keinoin. Siitä ei aiheudu myöskään taloudellisia, yritys- ympäristö- tai tasa-arvoaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen uudistamiseksi pidettiin 24—27 päivänä maaliskuuta 1997 Pariisissa ensimmäinen asiantuntijatyöryhmän kokous, johon myös Suomi osallistui tarkkailijana. Toinen pöytäkirja neuvoteltiin vuosien 1997—1999 aikana sopimuspuolten kokouksissa ja hyväksyttiin lopulta Haagissa 15—26 päivänä maaliskuuta 1999 pidetyssä diplomaattikonferenssissa konsensuksella. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan 17 päivänä toukokuuta 1999.

Hallituksen esitys on laadittu virkatyönä ulkoasiainministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. Pöytäkirjan voimaansaattamista koskevat lausunnot pyydettiin oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, puolustusministeriöltä, opetusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, museovirastolta sekä pääesikunnalta. Lausunnoissa pöytäkirjan voimaansaattamista pidettiin yleisesti perusteltuna.

Hallituksen esityksestä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, opetusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, museovirastolta sekä pääesikunnalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Toinen pöytäkirja Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa

Johdanto-osa

Toisen pöytäkirjan johtolauseessa lausutaan julki päätavoitteet, joiden avulla sopimuspuolet haluavat vahvistaa ja kehittää Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen sisältöä ja toteuttamista käytännössä. Näitä keskeisiä tavoitteita ovat uuden tehostetun suojelun järjestelmän perustaminen merkittäväle kulttuuriperinnölle aseellisen selkkauksen sattuessa, yleissopimuksen merkityksen vahvistaminen muun muassa selkiyttämällä niitä toimenpiteitä, joita sopimuspuolet voivat käyttää yleissopimuksen tunnettavuuden ja noudattamisen lisäämiseksi sekä kansainvälisen oikeuden kehittymisen huomioon ottaminen tehokkaammin myös kulttuuriomaisuuden suojelemissa aseellisissa selkkauksissa. Johtolauseessa todetaan myös, että kansainvälisen tapaoikeuden säännöt koskevat edelleen niitä kysymyksiä, joita pöytäkirjan määräykset eivät sääntele.

Toisen pöytäkirjan johtolauseen sisällöstä tai oikeudellisesta merkityksestä ei diplomaattikonferenssissa laajemmin keskusteltu. Siinä valaistaan varsin yleisin sanakääntein muualla pöytäkirjassa tarkemmin sovitut säännöt ja uudistukset vuoden 1954 yleissopimukseen verrattuna. Johdantoon voidaan siten soveltaa Wienin valtiosopimusoikeutta koskevan sopimuksen (SopS 33/1980) 31 artiklaa, jonka mukaan sopimuksen johdanto on osa asiayhteyttä, jossa sopimusta on tutkittava.

1 luku. Johdanto

1 artikla. Määritelmät. Artiklassa täsmennetään toisessa pöytäkirjassa esiintyvän keskeisen sanaston sisältöä (artiklan kohdat a—k). Artiklan a kohdan mukaan ”sopimuspuo-

li” tarkoittaa toisen pöytäkirjan sopimuspuolena olevaa valtiota. Artiklan b kohdan mukaan ”kulttuuriomaisuus” tarkoittaa Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen 1 artiklassa määriteltyä kulttuuriomaisuutta, jolla tarkoitetaan ”alkuperään tai omistajaan katsomatta a) irtainta tai kiinteätä omaisuutta, jolla on huomattava merkitys kansojen kulttuuri-perinnölle, kuten rakennustaiteellisia, taiteellisia tai historiallisia muistomerkkejä, olivatpa ne uskonnollisia tai eivät, kiinteitä muinaisjäännöksiä, rakennusryhmiä, joilla kokonaisuutena on historiallista tai taiteellista merkitystä, taideteoksia, käsikirjoituksia, kirjoja ja muita esineitä, joilla on taiteellista, historiallista tai muinaistieteellistä merkitystä sekä tieteellisiä kokoelmia ja merkittäviä kirja- tai arkistokokoelmia taikka kokoelmia, jotka sisältävät edellä määritellystä omaisuudesta tehtyjä jäljennöksiä, b) rakennuksia, joiden pääasiallisena tarkoituksena on a kohdassa määritellyn irtaimen kulttuuriomaisuuden säilyttäminen tai näytteillä pitäminen, kuten museota, suuria kirjastoja, arkistoja sekä suoja, joiden tarkoituksena on turvata aseellisen selkkauksen sattuessa a kohdassa määriteltä irtain kulttuuriomaisuus sekä c) muistomerkkikeskuksia, jotka sisältävät huomattavan määrän a ja b kohdissa mainittua kulttuuriomaisuutta”.

Toisen pöytäkirjan 1 artiklan c kohdassa ”yleissopimus” tarkoittaa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyä yleissopimusta kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa, d kohdassa ”yleissopimuksen sopimuspuoli” tarkoittaa yleissopimuksen sopimuspuolena olevaa valtiota, e kohdassa ”tehostettu suojele” tarkoittaa toisen pöytäkirjan 10 ja 11 artiklassa perustettua tehostetun suojelun järjestelmää, f kohdassa ”sotilaallinen kohde” tarkoittaa kohdetta, joka ominaisuuksiensa, sijaintinsa, tarkoituksensa ja käyttönsä puolesta on oleellinen osa sotilaallista toimintaa, ja jonka täydellistä tai osittaista tuhoamisesta, valtauksesta tai vaarattomaksi tekemisestä on selvää sotilaallista hyötyä tuolloin vallitsevilla olosuhteilla. Edellisistä käsitteistä sotilaallisen kohteen

määrittelyä ei sisälly vuoden 1954 yleissopimukseen. Määritelmä liittyykin toisen pöytäkirjan niihin määräyksiin — kuten 6 ja 13 artikkelit — joilla pyritään selkiyttämään kulttuuriomaisuuden suojeluun liittyviä sotilaallisia velvoitteita ja näiden vastaisen toiminnan seuraamuksia.

Toisen pöytäkirjan 1 artiklan määritelmistä g kohdassa käsitteellä ”laiton” tarkoitetaan pakosta tapahtuvaa tai muutoin miehitetyn alueen kansallisen lainsäädännön soveltuvien määräysten tai kansainvälisen oikeuden vastaista, h kohdassa ”luettelo” tarkoittaa toisen pöytäkirjan 27 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti laadittua kansainvälistä luetteloa tehostetun suojelun piiriin kuuluvasta kulttuuriomaisuudesta, i kohdassa ”pääjohtaja” tarkoittaa Unescon pääjohtajaa, j kohdassa ”Unesco” tarkoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestöä ja k kohdassa ”ensimmäinen pöytäkirja” tarkoittaa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyä pöytäkirjaa kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa. Kohdassa mainittu ensimmäinen pöytäkirja sisältää erityisiä määräyksiä koskien kulttuuriomaisuuden suojelemista miehityksillä alueilla.

2 artikla. Suhde yleissopimukseen. Artiklan mukaan vuonna 1999 tehty toinen pöytäkirja täydentää yleissopimuksen määräyksiä toisen pöytäkirjan sopimuspuolten välisissä suhteissa. Toisen pöytäkirjan loppulausekkeiden (41—43 artikkelit) mukaan pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista ja ratifioimista taikka liittymistä varten yleissopimuksen sopimuspuolille. Toista pöytäkirjaa ei sovelleta sellaisten yleissopimuksen sopimuspuolten välillä, jotka eivät ole sitä hyväksyneet. Artiklassa ilmaistaan yleissopimuksen ja toisen pöytäkirjan välinen suhde pääsääntöisesti. Näiden oikeusinstrumenttien välistä suhdetta käsitellään myös jäljempänä toisen pöytäkirjan 4 artiklassa.

3 artikla. Soveltamisala. Artiklan 1 kappaleen mukaan toista pöytäkirjaa sovelletaan rauhan aikana sovellettavien määräysten lisäksi yleissopimuksen 18 artiklan 1 ja 2 kappaleessa sekä toisen pöytäkirjan 22 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuissa tilanteissa. Yleissopimuksessa on määräykset aseellisesta selkkauksesta useamman sopimuspuolena

olevan valtion välillä ja tilanteista, joissa sopimuspuolen koko alue tai osa siitä on miehitetty. Ratkaisevaa on sotatoimien puhkeaminen mahdollisista sodanjulistuksista riippumatta. Määritelmä vastaa tältä osin sodan kansainvälisoikeudellista sääntelyä esimerkiksi Geneven yleissopimuksissa ja niitä muuttavissa lisäpöytäkirjoissa. Tältä osin pöytäkirja ei muuta yleissopimuksessa jo säänneltä. Toisen pöytäkirjan 3 artiklan viittaus pöytäkirjan 22 artiklan 1 kappaleeseen eli pöytäkirjan 5 lukuun ulottaa toisen pöytäkirjan soveltamisen sopimuspuolten alueella tapahtuviin aseellisiin selkkauksiin, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä vaan valtion sisäisiä.

Pöytäkirjan 3 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että pöytäkirja sitoo sopimuspuolia niiden keskinäisissä suhteissa silloinkin kun aseellisen selkkauksen osapuolena oleva valtio ei ole pöytäkirjan sopimuspuoli. Tämän lisäksi toista pöytäkirjaa sovelletaan myös selkkauksen osapuoleen, joka ei ole pöytäkirjan sopimuspuoli, jos kyseinen osapuoli hyväksyy toisen pöytäkirjan määräykset, ja niin kauan kuin se soveltaa niitä. Sääntely vastaa yleissopimuksen 18 artiklan 3 kappaletta.

4 artikla. Tämän pöytäkirjan 3 luvun määräysten ja muiden yleissopimuksen määräysten ja tämän pöytäkirjan välinen suhde. Artiklassa on määräykset yleissopimuksen ja toisen pöytäkirjan soveltamisesta kulttuuriomaisuuden eri suojelukategorioiden, joita ovat yleinen suojelu (yleissopimuksen 1 luku, toisen pöytäkirjan 2 luku), yleissopimuksen mukainen erityissuojelu (yleissopimuksen 2 luku) sekä tehostettu suojelu (toisen pöytäkirjan 3 luku). Artiklan mukaan yleissopimuksen ja toisen pöytäkirjan sopimuspuolet soveltavat kaikissa olosuhteissa ja kaikkeen kulttuuriomaisuuteen yleissuojelua koskevia yleissopimuksen määräyksiä, siten kuin niitä on toisella pöytäkirjalla täydennetty. Sellaisen kulttuuriomaisuuden suhteen, jolle on myönnetty sekä erityissuojelu että tehostettu suojelu, sovelletaan kuitenkin ainaastaan tehostetun suojelun määräyksiä sellaisten sopimuspuolten välillä, jotka ovat toisen pöytäkirjan sopimuspuolia taikka jotka ovat ilmoittaneet hyväksyvänsä sen ja soveltavat sitä pöytäkirjan 3 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.

2 luku. Yleiset määräykset suojelusta

Toisen pöytäkirjan 2 luvussa (5—9 artiklat) on määräksiä kulttuuriomaisuuden perussuojelusta eli toimista, joihin yhtäältä kulttuuriomaisuuden sijaintivaltion tulee rauhan aikana ryhtyä suojellakseen kohteita tuholta (kulttuuriomaisuuden turvaaminen) ja joihin toisaalta sotaa käyvien osapuolten tulee ryhtyä välttääkseen kulttuuriomaisuuden vahingoittamista (kulttuuriomaisuuden kunnioittaminen). Kulttuuriomaisuuden yleinen suojelu on yleissopimuksen mukaan kulttuuriomaisuuden kansainvälisoikeudellisen suojan vähimmäistaso, jota sopimuspuolten tulee kaikissa olosuhteissa pyrkiä noudattamaan.

5 artikla. Kulttuuriomaisuuden turvaaminen. Perusmääräykset kulttuuriomaisuuden turvaamisesta sisältyvät yleissopimuksen 3 artiklaan, jonka mukaan sopimuspuolet sitoutuvat rauhan aikana järjestämään alueellaan olevan kulttuuriomaisuuden turvaamisen aseellisen selkkauksen vaikutusten varalta ryhtymällä sopiviksi katsomiinsa toimenpiteisiin. Yleissopimuksen määräykset kulttuuriomaisuuden merkittämisestä sopimuksen määrittämällä tunnuksella, sopimuspuolten velvollisuudesta järjestää puolustusvoimilensa koulutusta yleissopimuksesta ja vastuutahojen nimittämisestä kulttuuriomaisuuden suojelun asiantuntijoiksi ovat esimerkkejä turvaamistoimenpiteistä. Yleissopimuksen 23 artiklan mukaan Unesco voi antaa sopimuspuolille pyynnöstä myös teknistä apua yleissopimuksen velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi.

Toisen pöytäkirjan 5 artiklassa täsmennetään ohjeellisesti toimenpiteitä, joihin sopimuspuolet voivat ryhtyä turvaamisveloitteen toteuttamiseksi rauhan aikana. Artiklassa mainitaan omaisuusluetteloiden tekeminen, hätätoimenpiteiden suunnittelu tulipalon tai rakenteiden sortumisen varalta, irtaimen kulttuuriomaisuuden siirtämiseen varautuminen tai varautuminen tällaisen omaisuuden suojelemiseen paikan päällä sekä sellaisten toimivaltaisten viranomaisten nimittäminen, jotka vastaavat kulttuuriomaisuuden turvaamisesta. Artiklassa esimerkinomaisesti mainitut toimenpiteet eivät sinänsä tuo sopimuspuolten velvollisuuksiin mitään uutta, koska niihin ryhtyminen on ollut johdettavissa jo

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksenkin määräyksistä. Toimenpiteet on koottu toisen pöytäkirjan 5 artiklan yleismääräykseen kulttuuriomaisuuden turvaamisesta lähinnä selvyuden vuoksi. Pöytäkirjan 5 artiklaan liittyvät myös asiallisesti uudet määräykset Unescon perustettavasta uudesta rahastosta (29 artikla), jolla voidaan avustaa esimerkiksi kehitysmaasopimuspuolia, sekä uudet määräykset tiedottamisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä ja avusta (30—33 artiklat jäljempänä).

6 artikla. Kulttuuriomaisuuden kunnioittaminen. Artiklassa, samoin kuin pöytäkirjan 7 ja 8 artiklassa, on selkiytetty kulttuuriomaisuuden yleiseen suojeluun kuuluvia sotilaallisia velvollisuuksia, joita sovelletaan aseellisen selkkauksen puhjettua. Pöytäkirjan 6 artiklan tarkoituksena on vahvistaa kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisissa selkkauksissa tiukentamalla sotilaallisen voimankäytön edellytyksiä verrattuna vuoden 1954 yleissopimuksen 4 artiklan vastaaviin määräyksiin. Samalla pöytäkirjassa on pyritty ottamaan huomioon sodan oikeussääntöjen kehitys lähinnä vuonna 1977 tehdyn Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan mukaisesti. Artiklan a kohdan mukaan kulttuuriomaisuutta vastaan voidaan suunnata hyökkäystä muita vihamielisiä toimia ainoastaan pakottavasta sotilaallisesta syystä, mikä edellyttää sitä, että kulttuuriomaisuudesta on käyttö-tarkoituksensa perusteella tullut sotilaskohde ja että vastaavaa sotilaallista hyötyä ei ole mahdollista saavuttaa muilla keinoin. Lisäksi 6 artiklan b kohdan mukaan vaaditaan pääsääntöisesti, että asianomaisen tuhoamiskäskyn antaa pataljoonan kokoisen tai siitä suuremman sotilasyksikön päällikkö. Vedottaessa tällaiseen pakottavaan sotilaalliseen syyhyn hyökkäyksessä, jonka vaikutuspiiriin kuuluu kulttuuriomaisuutta, on annettava ehokas ennakkovaroitus aina kun olosuhteet sen mahdollistavat.

7 artikla. Varotoimenpiteet hyökkäyksen varalta. Artiklan mukaan jokainen selkkauksen osapuoli on, sen lisäksi mitä kansainvälinen humanitaarinen oikeus edellyttää sotilaallisen toiminnan yhteydessä, velvollinen tekemään kaiken mahdollisen varmistaakseen, ettei hyökkäyksen kohteeksi joudu suojeltavaa kulttuuriomaisuutta. Sotatoimet on

suunniteltava ja valittava siten, että kulttuuriomaisuutta vahingoitetaan mahdollisimman vähän, mikäli vahinkoa ei voida täysin estää. Hyökkäyksestä on myös pidättäydyttävä tai hyökkäys on keskeytettävä tai peruttava, jos kulttuuriomaisuudelle voidaan odottaa aiheutuvan kohtuuttomassa määrin vahinkoa verrattuna toimista saatavaan sotilaalliseen hyötyyn.

8 artikla. Varotoimenpiteet vihamielisyyksien seurausten varalta. Artiklan mukaan selkkauksen osapuolten tulee mahdollisimman laajassa määrin suojella kulttuuriomaisuutta vahingolta myös siirtämällä liikuteltavissa olevaa kulttuuriomaisuutta tai muuten suojaamalla sitä paikan päällä sekä välttämällä sotilaallisten kohteiden sijoittamista kulttuuriomaisuuden läheisyyteen. Haagin vuoden 1954 yleissopimus sisältää määräyksiä kulttuuriomaisuuden merkitsemisestä kansainvälisellä tunnuksella (Sininen kilpi - tunnus) sekä kulttuuriomaisuuden suojaetuista kuljetuksista.

9 artikla. Kulttuuriomaisuuden suojeleminen miehityillä alueella. Artiklan mukaisesti miehityillä alueilla kielletään kulttuuriomaisuuden laiton maastavienti, muu siirtäminen tai sen omistusoikeuden siirto sekä arkeologiset kaivaukset, paitsi milloin kaivaukset ovat ehdottoman tarpeellisia kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi, rekisteröimiseksi tai säilyttämiseksi. Artikla kieltää myös kulttuuriomaisuuden muuttamisen tai sen käyttötarkoituksen muuttamisen, jos tarkoituksena on kulttuurisen, historiallisen tai tieteellisen todistusaineiston kätkeyminen tai tuhoaminen. Silloin kun arkeologiset kaivaukset tai kohteiden muuttaminen ovat artiklan mukaan sallittuja miehityillä alueilla, toimet on suoritettava läheisessä yhteistyössä miehityksen alueen kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa, elleivät olosuhteet tätä estä.

3 luku. Tehostettu suojeleminen

Toisen pöytäkirjan 3 luku tehostetusta suojelesta (10–14 artiklat) merkitsee Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen verrattuna uuden suojelekategorian käyttöön ottamista kulttuuriomaisuuden suojelemisessa aseelli-

sisä selkkauksissa. Tehostettu suojeleminen on tarkoitettu sellaista kulttuuriperintöä varten, jolla on suuri merkitys koko ihmiskunnalle. Unescon Maaailmanperintörekisterin tapaisesti tehostettu suojeleminen perustuisi Unescon ylläpitämään kansainväliseen rekisteriin, josta päättää pöytäkirjan voimaan tultua perustettava erityinen komitea. Rekisteriin voitaisiin ottaa ihmiskunnan kannalta merkittävää kulttuuriomaisuutta, jonka suhteen kotivaltio tai valtio, jolla on tosiasiallinen määräysvalta kulttuuriomaisuuteen, on sitoutunut tehokkaaseen kansalliseen suojeleohjelmaan sekä antanut sitoumuksen siitä, ettei kohdetta tulla käyttämään sotilaallisiin tarkoituksiin taikka suojaamaan sotilaskohteita.

10 artikla. Tehostettu suojeleminen. Artiklan mukaan kulttuuriomaisuutta voidaan asettaa tehostettuun suojelemaan edellyttäen, että se täyttää seuraavat kolme ehtoa:

(a) se on kulttuuriperintöä, jolla on suuri merkitys ihmiskunnalle,

(b) se on suojelemaan riittävin kansallisin oikeudellisin ja hallinnollisin toimenpitein, joissa otetaan huomioon sen poikkeuksellinen kulttuurinen ja historiallinen arvo, ja jolla varmistetaan sille korkein mahdollinen suojeleminen,

(c) sitä ei käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin eikä suojaamaan sotilaallisia kohteita, ja sopimuspuoli, jonka valvonnassa kulttuuriomaisuus on, on antanut vahvistuksen siitä, ettei sitä tulla niin myöskään käyttämään.

Uuden suojelekategorian omaksumista on perusteltu sillä, että vuoden 1954 yleissopimuksen mukainen kulttuuriomaisuuden erityissuojeleminen järjestelmä, joka perustuu sopimuspuolten ilmoittamista kohteista koottuun rekisteriin, ei ole käytännössä tuottanut odotettua tulosta. Sopimuspuolten valmius ilmoittaa kohteita erityissuojelemaan on jäänyt vähäiseksi. Syinä on pidetty muun muassa yleissopimuksen edellyttämien kriteereiden tulkinnanvaraisuutta. Erityissuojeleminen edellyttää yleissopimuksen mukaan kohteen sotilaallisiin tarkoituksiin käyttämisestä pidättäytymisen lisäksi, että se sijaitsee maantieteellisesti riittävän etäällä suurista teollisuuskeskuksista tai muista sotilaallisesti aroista kohteista kuten satamista, lentokentistä, radioasemista tai rautatieasemista. Viimeksi mainittua maantieteellistä kriteeriä ei tehostetun

suojelun kohdalta vaadita; sen sijaan korostetaan kohteen kulttuuris-historiallista merkitystä koko ihmiskunnalle. Tehostettuun suojeluun asettaminen edellyttää myös, että kohteen kansallinen suojelu on järjestetty tehokkaasti. Artiklan b kohdan viittausta korkeimpaan mahdolliseen kansalliseen suojelutasoon voidaan mahdollisesti tulkita niin, että kansallinen päätös Maailmanperintöluetteloon ilmoittamisesta on seikka, johon tehostetun suojelun myöntämistä harkittaessa Unescossa kiinnitetään huomiota.

11 artikla. Tehostetun suojelun myöntäminen. Artiklan 1—11 kappaleet sisältävät tehostettuun suojelun myöntämisessä noudatettavat menettely- ja päätöksentekotavat. Ne ovat pääsääntöisesti seuraavat. Pöytäkirjan sopimuspuolet ilmoittavat sellaiset kansalliset kohteet, joille halutaan tehostettua suojelua, erityiselle komitealle (komitea kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa), joka perustetaan toisen pöytäkirjan tultua voimaan pöytäkirjan sopimuspuolten kokouksessa. Komitea on toimivaltainen päättämään tehostetun suojelun myöntämisestä, suojan keskeyttämisestä tai peruuttamisesta siten kun pöytäkirjassa määrätään. Komitea ylläpitää tehostetun suojan luetteloa ja edistää sen kehittämistä.

Pöytäkirjan 11 artiklan mukaan sopimuspuolen pyyntö lisätä luetteloon uusi kohde ilmoitetaan muille sopimuspuolille. Nämä voivat 60 päivän kuluessa ilmoituksesta esittää komitealle pyynnön johdosta huomautuksia, joiden tulee olla perusteltuja ja täsmällisiä sekä rajoittua 10 artiklan tarkoitamiin seikkoihin. Komitea käsittelee huomautukset antaen pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle kohtuullisen tilaisuuden esittää vastauksia huomautuksiin. Jos huomautuksia on tehty, kaksitoistajäseninen komitea päättää kohteen lisäämisestä läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan enemmistöllä. Artiklan mukaan alan kansainväliset hallitustenväliset ja asiantuntijajärjestöt kuten Sininen kilpi -järjestön kansainvälinen komitea, kulttuuriperinnön suojelua, restaurointia ja konservointia edistävä koulutus- ja tutkimuslaitos (Rooman keskus) tai Punaisen Ristin kansainvälinen komitea voivat esittää komitealle suosituksia tietyn kulttuuriomaisuuden liittämisestä luetteloon. Komitea voi myös it-

se kehottaa sopimuspuolta esittämään pyynnön tehostetun suojelun saamiseksi kulttuuriomaisuudelle.

Pöytäkirjan 11 artiklan mukaan vihamielisyyksien puhjetessa komitea voi selkkauksen osapuolen pyynnöstä myöntää hätätilassa väliaikaista tehostettua suojelua kohteelle, jolla on 10 artiklan a kohdan mukaista suurta kulttuuriperintömerkitystä ihmiskunnalle ja jota selkkauksen osapuoli ei altista 10 artiklan c kohdan tarkoittamille sotilaallisille toimille. Väliaikainen tehostettu suojelu hätätilanteessa voidaan näin ollen myöntää, vaikka kohdetta ei olisikaan tehokkaasti kansallisesti suojeltu esimerkiksi suojeluohjelmalla. Komitea päättää väliaikaisesta suojelusta läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan enemmistöllä.

12 artikla. Tehostetussa suojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus. Artiklan mukaan selkkauksen osapuolet varmistavat tehostetussa suojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuuden pidättäytymällä tekemästä siitä hyökkäyksen kohdetta tai käyttämästä omaisuutta tai sen lähiympäristöä sotilaalliseen tarkoitukseen.

13 artikla. Tehostetun suojelun menettäminen. Artiklan 1 kappaleen mukaisesti kulttuuriomaisuus, jolle on myönnetty tehostettu suojelu, voi menettää tämän suojan kahdessa tapauksessa, nimittäin jos edellä mainittu komitea päättää keskeyttää tai peruuttaa suojelun 14 artiklan mukaisessa järjestyksessä (13 artiklan 1 kappaleen a kohta), tai jos ja niin kauan kuin kulttuuriomaisuus on sen käyttötarkoituksensa vuoksi tullut sotilaalliseksi kohteeksi (13 artiklan 1 kappaleen b kohta). Käyttötarkoituksella viitataan 10 artiklaan, jonka mukaan tehostetun suojelun saamisen eräs edellytys on etukäteen annettu sitoumus siitä, ettei kohdetta tulla käyttämään sotilaallisiin tarkoituksiin.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään, että hyökkäys voidaan kohdistaa tehostettua suojelua nauttivaan kulttuuriomaisuuteen ainoastaan, jos hyökkäys on ainoa keino lopettaa kohteen käyttö sotilaallisiin tarkoituksiin ja jos kaikkiin mahdollisiin varotoimiin on ryhdytty sotateimien valinnassa kohteen säästämiseksi ja siihen kohdistuvien vahinkojen rajoittamiseksi välttämättömimpään (13 artiklan 2 kappaleen a ja b kohta). Lisäksi edelly-

tetään, mikäli itsepuolustustarve ei tätä estä, että hyökkäyskäskeytys annetaan korkeimmalla operatiivisella komentotasolla, että vastapuolelle annetaan tehokas ennakkovaroitus tulevasta hyökkäystoimesta ja että vastapuolelle on annettu kohtuullisesti aikaa perääntyä tilanteesta (13 artiklan 2 kappaleen c kohta).

14 artikla. Tehostetun suojelun keskeytys tai peruuttaminen. Artiklan 1 kappaleen mukaan tehostettu suojele voidaan keskeyttää tai peruuttaa edellä todetun komitean päätöksellä, jos kulttuuriomaisuus ei täytä enää yhtäkään 10 artiklan edellyttämistä suojelun kriteereistä. Tämä tapahtuu siten, että komitea poistaa sanotun kohteen tehostetun suojelun luettelosta. Artiklan 2 kappaleessa määrätään, että suojelun keskeytys tulee kyseeseen silloin, kun kohteen koskemattomuutta on rikottu vakavasti 12 artiklan vastaisesti, toisin sanoen jos kohdetta on käytetty sotilaallisiin tarkoituksiin. Tällaisten rikkomusten ollessa toistuvia komitea voi poikkeuksellisesti peruuttaa tehostetun suojelun poistamalla kohteen luettelosta. Tehostetun suojelun keskeyttämisestä tai peruuttamisesta on ilmoitettava heti Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille ja kaikille pöytäkirjan sopimuspuolille. Komitean on ennen tällaisen päätöksen tekemistä annettava sopimuspuolille tilaisuus ilmaista käsityksensä asiasta.

4 luku. **Rikosoikeudellinen vastuu ja lainkäyttövalta**

15 artikla. Tämän pöytäkirjan vakava rikominen. Pöytäkirjan 15 artiklassa määritellään pöytäkirjassa rangaistavaksi säädetty teot sekä asetetaan sopimuspuolille tekoja koskeva kriminalisointivelvoite.

15 artiklan 1 kappaleen mukaan henkilö tekee pöytäkirjassa tarkoitettua rikoksen, jos hän tahallisesti ja yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan vastaisesti syyllistyy johonkin seuraavista teoista:

(a) hyökkäyksen kohdistaminen tehostetun suojelun kohteena olevaan kulttuuriomaisuuteen,

(b) tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden tai sen lähiympäristön käyttäminen sotilaallisen toiminnan tukemiseen,

(c) laajan hävityksen aiheuttaminen kulttuuriomaisuudelle, jota suojellaan yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaisesti, tai sellaisen kulttuuriomaisuuden haltuunotto,

(d) hyökkäyksen kohdistaminen kulttuuriomaisuuteen, joka on yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaisen suojelun kohteena

(e) yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaisen suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden varkaus, ryöstö, laitton haltuunotto tai siihen kohdistuva hävitys.

Artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisen sopimuspuolen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen artiklassa mainitut rikokset kansallisen lainsäädäntönsä nojalla rangaistaviksi teoiksi ja säätääkseen rikoksille asianmukaiset rangaistukset. Näin tehdessään sopimuspuolten on noudatettava rikoslain ja kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita mukaan lukien säännöt, jotka ulottuvat henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun niihin henkilöihin, jotka eivät ole suoraan syyllistyneet tekoon.

16 artikla. Lainkäyttövalta. 16 artikla määrittelee rikosoikeudellisen lainkäyttövallan perusteet. Artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisen sopimuspuolen on ryhdyttävä tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 15 artiklassa mainittuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:

(a) kun rikos tehdään kyseisen valtion alueella,

(b) kun väitetty rikoksentehtäjä on kyseisen valtion kansalainen

(c) 15 artiklan a—c kohdissa mainittujen rikosten osalta, kun väitetty rikoksentehtäjä on kyseisen valtion alueella.

Artiklan 2 kappaleen mukaan lainkäyttövallan osalta pöytäkirja ei sulje henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun syntymistä eikä lainkäyttövallan käyttämistä soveltuvan kansallisen tai kansainvälisen oikeuden nojalla eikä se vaikuta lainkäyttövallan käyttöön kansainvälisen tapaoikeuden nojalla. Pöytäkirjan nojalla henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta ei kuitenkaan synny henkilöille, jotka kuuluvat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, lukuun ottamatta kansalaisia, jotka palvelevat sellaisen valtion asevoimissa, joka

on pöytäkirjan sopimuspuoli. Pöytäkirja ei myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa mainittuihin henkilöihin tai luovuttaa heitä rikoksen johdosta

17 artikla. Syyttäminen. Artiklan 1 kappale sisältää ns. luovuta tai tuomitse -periaatteen. Jollei sopimuspuoli luovuta 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdissa mainitun rikoksen väitettyä tekijää, joka tavataan sen alueella, sen on saatettava tapaus poikkeuksetta ja ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisille viranomaisilleen syytteeseen asettamista varten. Syytteeseen asettaminen tapahtuu kyseisen sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaista oikeudenkäyntimenettelyä noudattaen. Luovuta tai tuomitse -periaate on yleinen kansainvälisissä sopimuksissa, ja sen on joissain tapauksissa katsottu sisältävän vaatimuksen universaaliperiaatteen soveltamisesta. 17 artiklan 1 kappaleen mukaan periaate kuitenkin koskee vain 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdissa tarkoitettuja rikoksia. 16 artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirja ei myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa henkilöihin tai luovuttaa henkilöitä, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli. Näin ollen 17 artiklan 1 kappaleen ei voi tässä tapauksessa katsoa aiheuttavan vaatimusta universaaliperiaatteen soveltamisesta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan jokaiselle, jota varten järjestetään oikeudenkäynti yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan johdosta, taataan oikeudenmukainen kohtelu ja oikeudenkäynti kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti kaikissa oikeudenkäynnin vaiheissa. Tällaisen henkilön kohtelu ei saa missään tapauksessa olla huonompi kuin kansainvälisen oikeuden mukainen kohtelu.

18 artikla. Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen. Pöytäkirjan 18 artikla sisältää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevia määräyksiä, joiden tarkoituksena on yksinkertaistaa luovutusmenettelyä. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolet katsovat sopimuksen 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdissa tarkoitettujen rikosten kuuluvan rikoksiin, joiden johdosta rikoksenteijä voi-

daan luovuttaa ennen yleissopimuksen voimaantuloa sopimuspuolten välillä voimassa olleiden rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevien sopimusten mukaisesti. Sopimuspuolet sitoutuvat lisäksi sisällyttämään nämä rikokset kaikkiin niiden välillä myöhemmin tehtäviin luovuttamista koskeviin sopimuksiin rikoksina, joiden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa.

Artiklan 2 kappale koskee tapauksia, joissa sopimuspuoli asettaa rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen ehdoksi sitä koskevan sopimuksen. Jos tällainen sopimuspuoli saa luovuttamista koskevan pyynnön toiselta sopimuspuolelta, jonka kanssa sillä ei ole rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa kahdenvälistä sopimusta, se voi niin valitessaan katsoa tämän pöytäkirjan luovuttamisen oikeusperustaksi 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdissa tarkoitettujen rikosten osalta.

Artiklan 3 kappaleen mukaan ne sopimuspuolet, jotka eivät aseta rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdissa mainitut rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa. Luovuttaminen tapahtuu pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön asettamat ehdot huomioon ottaen.

Artiklan 4 kappaleen mukaan 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdissa mainittuja rikoksia käsitellään sopimuspuolten välisessä luovutuksessa, mikäli välttämätöntä, siten kuin rikos olisi rikoksen tekopaikan lisäksi tehty myös niiden sopimuspuolten alueella, jotka ovat ulottaneet lainkäyttövaltansa näihin rikoksiin 16 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

19 artikla. Keskinäinen oikeusapu. Pöytäkirjan 19 artikla koskee oikeusapua 15 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin liittyvän tutkinnan, rikosoikeudenkäynnin tai rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen suhteen.

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolet sitoutuvat antamaan toisilleen mahdollisimman laajaa apua 15 artiklassa mainittujen rikosten johdosta käynnistetyyn tutkintaan, rikosoikeudenkäynnin tai luovuttamisen suhteen, mukaan luettuna apu oikeudenkäyntiin tarvittavan, saatavilla olevan todistusaineiston hankkimisessa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolet täyttävät 1 kappaleen mukaiset velvoitteensa niiden välillä mahdollisesti olevien keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten tai muiden järjestelyjen mukaisesti. Jos tällaisia sopimuksia tai muita järjestelyjä ei ole, sopimuspuolet avustavat toisiaan kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

20 artikla. Kieltäytymisperusteet. Kieltäytymisperusteita koskeva 20 artikla täsmentää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa pöytäkirjan 18 artiklaa. Artiklan 1 kappaleen mukaan 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa mainittuja rikoksia ei katsota luovuttamista varten poliittisiksi rikoksiksi tai niihin liittyviksi rikoksiksi eikä poliittisista syistä tehdyiksi rikoksiksi. Sama koskee keskinäistä oikeusapua varten kaikkia 15 artiklassa mainittuja rikoksia. Tämän mukaisesti sopimuspuolet eivät voi kieltäytyä näihin rikoksiin perustuvasta luovutuspyynnöstä tai oikeusapupyynnöstä yksinomaan sillä perusteella, että pyyntö koskee poliittista rikosta tai poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista syistä tehtyä rikosta.

21 artikla. Toimenpiteet, jotka koskevat muita rikkomuksia. Pöytäkirjan 21 artiklan mukaan jokaisen sopimuspuolen on ryhdyttävä tarvittaviin lainsäädäntö-, hallinto- tai kurinpitotoimenpiteisiin ehkäistäkseen tahallisesti tehdyn vuoden 1954 yleissopimuksen tai toisen pöytäkirjan vastaisen kulttuuriomaisuuden käytön samoin kuin yleissopimuksen tai pöytäkirjan vastaisen kulttuuriomaisuuden laittoman maastaviennin, muun siirtämisen tai sen omistusoikeuden siirtämisen pois miehitetystä alueelta. Artikla ei rajoita yleissopimuksen 28 artiklan soveltamista. Yleissopimuksen 28 artiklassa säädetään sopimuspuolten velvollisuudesta ryhtyä rikoslainsäädäntönsä mukaisesti kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin yleissopimusta rikkoneiden tai sen rikkomista tarkoittavien käskyn antaneiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen tai kurinpidolliseen vastuuseen näiden kansalaisuuteen katsomatta. Yleissopimuksen voimaansaattamislakiin on sisällytetty määräyksiä Suomeen yleissopimuksen ja ensimmäisen pöytäkirjan vastaisesti tuodun kulttuuriomaisuuden takavarikoimisesta.

5 luku. **Kulttuuriomaisuuden suojeleminen aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä**

22 artikla. Aseelliset selkkaukset, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä. Tämän artiklan 1 kappaleessa lausutaan julki pääsääntö, jonka mukaan pöytäkirjaa sovelletaan myös aseellisiin selkkauksiin, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä ja joita tapahtuu jonkin sopimuspuolena olevan valtion alueella eli niin sanottuihin valtiosisäisiin konflikteihin. Haagin vuoden 1954 yleissopimuksessa vastaava sääntely on rajoitetumpi. Yleissopimuksen 19 artiklan mukaan selkkauksen osapuolten edellytetään soveltavan kansainvälistä luonnetta vailla olevassa selkkauksessa ainakin niitä määräyksiä, jotka tarkoittavat kulttuuriomaisuuden kunnioittamista eli pidättäytymään omaisuuteen kohdistuvista suoranaisista sota-toimista. Yleissopimuksessa edellytetään, että selkkauksen osapuolet saattaisivat keskinäisin sopimuksin voimaan muutkin yleissopimuksen määräykset.

Pöytäkirjan 22 artiklan 2 kappaleessa rajataan pöytäkirjan soveltamisalan ulkopuolelle valtiosisäiset levottomuudet ja jännitteet, kuten mellakat, yksittäiset tai satunnaiset väkivallanteot ja muut vastaavat teot. Artiklan 3 kappaleessa määrätään lisäksi, että pöytäkirjan määräyksiin ei voi vedota tarkoituksena vaikuttaa valtion itsemääräämisoikeuteen, hallituksen vastuuseen ylläpitää lakia ja järjestystä, kansalliseen yhtenäisyyteen tai alueelliseen koskemattomuuteen. Artiklan 4 kappaleen mukaan kansainvälistä luonnetta vailla oleva selkkaus jonkin sopimuspuolen alueella ei vaikuta sopimuspuolen ensisijaiseen lainkäyttövaltaan pöytäkirjan 15 artiklassa mainittujen rikosten osalta. Artiklan 5 kappaleen mukaan mihinkään pöytäkirjan määräykseen ei voida vedota perusteena kolmannen osapuolen puuttumiselle selkkauksen kulkuun tai puuttumiselle muihin sopimuspuolen sisäisiin tai ulkoisiin asioihin. Selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan, esimerkiksi aluevaatimuksiin, pöytäkirja ei myöskään vaikuta. Unesco voi tarjota palveluksiaan valtiosisäisen selkkauksen osapuolille kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi.

6 luku. **Institutionaaliset kysymykset**

23 artikla. Sopimuspuolten edustajien kokoukset. Korkeinta päätösvaltaa pöytäkirjan soveltamisen osalta käyttää pöytäkirjan sopimuspuolten kokous. Unescon pääjohtaja kutsuu sopimuspuolten edustajat koolle samanaikaisesti Unescon yleiskokouksen kanssa ja yhteistyössä yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen kanssa. Sopimuspuolten kokouksessa hyväksytään kokouksen työjärjestys sekä vastataan seuraavista tehtävistä: komitean jäsenten valinta pöytäkirjan 24 artiklan 1 kappaleen mukaisesti, pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskevien komitean laatimien ohjeiden hyväksyminen, ohjeiden antaminen komitealle rahaston käytöstä ja rahaston valvominen, sopimuspuolten laatimien maaporrttien pohjalta komiteassa laaditun raportin käsitteleminen ja pöytäkirjan soveltamiseen liittyvistä ongelmista keskusteleminen ja suositusten antaminen.

Jos vähintään viidesosa pöytäkirjan sopimuspuolista sitä pyytää, pääjohtaja kutsuu koolle sopimuspuolten ylimääräisen kokouksen.

24 artikla. Komitea kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa. Artiklan mukaan toisen pöytäkirjan sopimuspuolet perustavat komitean kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa. Komiteaan valitaan kaksitoista jäsentä, joiden tulee tasapuolisesti edustaa maailman eri alueita ja kulttuureja. Jäsenten on oltava päteviä kulttuuriperinnön, puolustuksen tai kansainvälisen oikeuden alalla ja jäsenten tulee yhdessä neuvotellen pyrkiä varmistamaan, että komitealla on kokonaisuudessaan riittävä asiantuntemus kaikilla näillä alueilla. Komitea kokoontuu varsinaiseen istuntoon kerran vuodessa; ylimääräisiä istuntoja järjestetään tarpeen mukaan.

25 artikla. Toimikausi. Komiteaan valittujen sopimuspuolten edustajien toimikausi on neljä vuotta; komitean jäsen voidaan valita välittömästi uudeksi nelivuotiskaudeksi vain kerran. Artiklan mukaan heti pöytäkirjan voimaantultua valitun komitean ensimmäisestä jäsenistöstä puolet päättää toimikautensa kuitenkin valituksi tulemistä seuraavaan sopimuspuolten kokouksen (Unescon yleiskokouksen istunnon) päättyessä. Tällä tavoin

eroavat komitean jäsenet valitaan arpomalla sopimuspuolten kokouksen puheenjohtajan toimesta.

26 artikla. Menettelytapasäännöt. Komitea hyväksyy menettelytapasäännöt. Pöytäkirjan 26 artiklan 2 kappaleen nojalla komitea on päätösvaltainen kun enemmistö jäsenistä, siis vähintään seitsemän, on läsnä. Komitean tehdessä päätöksiä äänestämällä vaaditaan läsnä olevista ja äänestävistä jäsenistä kahden kolmasosan enemmistö. Tältä osin viitataan edellä 11 artiklan 4 ja 9 kappaleeseen, joissa määrätään niistä tapauksista, jolloin komitea tekee päätöksiä läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan enemmistöllä. 26 artiklan 3 kappaleen mukaan komitean jäsen on esteellinen osallistumaan äänestykseen päätöksestä, jos hän edustaa aseellisessa selkkauksessa olevaa osapuolta ja selkkauksella on vaikutusta päätöksenteon kohteena olevaan kulttuuriomaisuuteen.

27 artikla. Tehtävät. Komitealla on pöytäkirjan soveltamisessa keskeinen operatiivinen rooli. Sen tärkeimpiä tehtäviä ovat luettelon laatiminen ja ylläpitäminen tehostetun suojelun kohteena olevasta kulttuuriomaisuudesta. Tehtäviensä hoitoa varten komitea laatii ohjeita. Komitealle kuuluu yleisesti pöytäkirjan soveltamisen ja siihen liittyvien ongelmien seuraaminen sekä raportin valmisteleminen sopimuspuolten kokoukselle pöytäkirjan täytäntöönpanon edistämiseksi. Komitea käsittelee ja kommentoi sopimuspuolten säännöllisin väliajoin laatimia kansallisia raportteja pöytäkirjan täytäntöönpanosta. Komitea vastaanottaa ja käsittelee lisäksi 23 artiklan nojalla tehtyjä kansainvälistä apua koskevia pyyntöjä sekä päättää 29 artiklassa mainitun rahaston varojen käytöstä sekä hoitaa muita sopimuspuolten kokouksen sille mahdollisesti uskomia tehtäviä. Komitea toimii yhteistyössä Unescon pääjohtajan kanssa. Se toimii myös yhteistyössä sellaisten hallitustenvälisten ja muiden kansainvälisten järjestöjen sekä kansallisten järjestöjen ja kansalaisyjärjestöjen kanssa, joilla on vastaavat tavoitteet kuin Haagin yleissopimuksella sekä sen molemmilla pöytäkirjoilla. Kokouksiin voidaan kutsua asiantuntijoiksi ja lausunnonantajiksi artiklassa tarkemmin mainittuja arvovaltaisia järjestöjä sekä esimerkiksi Sininen kilpi -järjestön kansainväli-

sen komitean, kansainvälisen kulttuuriperinnön suojelua, restaurointia ja konservointia edistävän koulutus- ja tutkimuslaitoksen sekä Punaisen Ristin kansainvälisen komitean edustajia.

28 artikla. Sihteeristö. Komitean sihteeristönä toimii Unescon sihteeristö, joka valmistelee komitean asiakirjat, kokousten asialistat ja joka vastaa komitean päätösten täytäntöönpanosta.

29 artikla. Rahasto kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa. Artiklan nojalla perustetaan Unescon erityinen rahasto kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa. Rahastosta on tarkoitus myöntää avustuksia erityisesti rauhan aikana tehtäviin komitean hyväksymiin valmistelu- ja suojeluhankkeisiin. Rahaston varat kerättäisiin vapaaehtoisavustuksien ja lahjoituksien sopimuspuolilta, muilta valtioilta, Unescolta, muilta YK:n järjestöiltä, hallitusten välisiltä järjestöiltä tai kansalaisjärjestöiltä, julkisilta tai yksityisiltä järjestöiltä tai yksityishenkilöiltä. Rahaston varat voivat artiklan mukaan koostua myös pääomakoroista, keräysvaroista ja muista varoista Unescon rahoitusta koskevien määräysten mukaisesti. Oikeudellisesti rahasto toimisi Unescon säätönä. Toisen pöytäkirjan neuvotellut diplomaattikonferenssi hyväksyi pöytäkirjan loppuasiakirjaan myös julkilausuman, jossa sopimuspuolia kehoitetaan harkitsemaan vakavasti avunpyyntöjä kehitysmaa- ja siirtymätalouksien sopimuspuolilta.

7 luku. Tiedotus ja kansainvälinen apu

30 artikla. Tiedotus. Artiklan tarkoituksena on tehostaa jo rauhan aikana tapahtuvaa tiedottamista Haagin yleissopimuksen ja sen pöytäkirjojen määräyksistä sekä yleisesti kulttuuriomaisuuden suojelua koskevasta kansainvälisoikeudellisesta sääntelystä. Tiedottamisvelvoite on rinnastettavissa sodan oikeussääntöjä ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevien sopimusten vastaaviin velvoitteisiin. Artikla sisältää yleisen kehotuksen vahvistaa kulttuuriomaisuuden kunnioitusta ja arvostusta väestön piirissä, esimerkiksi koulutus- ja tiedotusopetusohjelmin. Sopimuspuolet tekevät pöytäkirjaa

tunnetuksi mahdollisimman laajalti sekä rauhan että aseellisen selkkauksen aikana. Artikla sisältää lisäksi erityisiä velvoitteita niille sotilas- ja siviiliviranomaisille, jotka selkkauksen aikana vastaavat sopimusvaltiossa pöytäkirjan soveltamisesta. Näiden tahojen tulee olla perehtyneitä pöytäkirjan tekstiin. Tämä edellyttää suojelemista koskevien toimintaohjeiden sisällyttämistä sotilaallisiin määräyksiin sekä koulutusohjelmien kehittämistä yhteistyössä Unescon ja muiden asiaan liittyvien järjestöjen kanssa. Lisäksi sopimuspuolten tulisi tiedottaa toisilleen kansallisista laeista ja hallinnollisista määräyksistä.

31 artikla. Kansainvälinen yhteistyö. Artiklaan sisältyy erityissäännös 15 artiklassa mainittujen toisen pöytäkirjan vastaisten väkivallan rikkomusten varalta. Artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat tällaisessa tapauksessa toimimaan yhdessä komitean välityksellä tai erikseen, yhteistyössä Unescon ja Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti.

32 artikla. Kansainvälinen apu. Artiklassa määrätään sopimuspuolen mahdollisuudesta saada komitealta kansainvälistä apua kulttuuriomaisuutensa suojelemiseksi välttämättömiin hallinnollisiin, oikeudellisiin ja teknisiin toimenpiteisiin. Päätöksen avun antamisesta tekee sopimuspuolen pyynnöstä komitea. Pääasiassa artiklan tarkoittamaa apua annettaisiin tehostetun suojelun kohteiden kansallisiin suojeluohjelmiin. Apua voitaisiin antaa myös esimerkiksi tiedotukseen ja tarvittavan hallinnollisen infrastruktuurin kuten museotoiminnan kehittämistä varten. Selkkauksen osapuoli voi pyytää kansainvälistä apua silloinkin kun se ei ole pöytäkirjan sopimuspuoli, mutta on sitoutunut noudattamaan pöytäkirjan määräyksiä.

33 artikla. Unescon apu. Unesco keskittyisi omassa avustustoiminnassaan sopimuspuolille ennen kaikkea rauhan aikana annettavaan tekniseen apuun, jos näiden oma kyky huolehtia rauhanaikaisista suojelutehtävistä on rajoittunut. Unesco — ei siis komitea — päättää sopimuspuolen avunpyynnöstä tällaisesta avusta. Unesco voi lisäksi tehdä aloitteen sopimuspuolille avun myöntämisestä.

8 luku. Pöytäkirjan täytäntöönpano

34—37 artiklat. Suojeluvalliot. Pöytäkirjan 34—36 artikloissa viitataan lyhyesti suojeluvaltioiden asemaan ja tehtäviin kulttuuriomaisuuden suojelussa aseellisen selkkauksen aikana. Säännöt vastaavat Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen suojeluvaltioita koskevaa sääntelyä. Haagin yleissopimuksen jälkeen suojeluvaltioinstituutiota ei ole käytetty kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa konflikteissa. Diplomaattikonferenssissa päädyttiin kuitenkin siihen, ettei suojeluvaltiojärjestelmän mahdollisuudesta luovuta, koska se kuuluu perinteisesti sodan oikeussääntöihin. Suojeluvalliot voivat edustaessaan selkkauksen jonkin osapuolen etuja tehdä aloitteen muun muassa erityisiin neuvotteluihin kulttuuriomaisuuden suojelun järjestämisestä selkkauksen osapuolen vastaavien viranomaisten välisin neuvotteluin. Selkkauksen osapuolilla on tällöin velvollisuus osallistua neuvotteluihin. Pöytäkirjan 37 artiklan mukaan Unescon pääjohtaja, taikka komitean puheenjohtaja, voi myös tarjota hyviä palveluksia esimerkiksi sovitteluun selkkauksen osapuolten välillä kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi siinä tapauksessa, ettei suojeluvaltioita ole nimetty.

38 artikla. Käännökset ja raportit. Artiklan mukaan sopimuspuolet kääntävät pöytäkirjan tekstin virallisille kielilleen ja toimittavat käännökset pääjohtajalle. Sopimuspuolet raportoivat joka neljäs vuosi pöytäkirjan täytäntöönpanosta komitealle, joka laatii yhteenvedon suosituksineen raporteista sopimuspuolten kokoukselle.

39 artikla. Valtion vastuu. Artiklassa selvennetään, että pöytäkirjan rikkomisesta lankeava henkilökohtainen rikosoikeudellinen vastuu, mukaan lukien mahdollinen korvausvelvollisuus, ei vapauta valtion vastuusta kansainvälisen oikeuden mukaan.

9 luku. Loppumääräykset

40 artikla. Kielet. Pöytäkirja on tehty arabian, englannin, espanjan, kiinan, ranskan ja venäjän kielellä, kaikkien ollessa yhtä todistusvoimaisia.

41 artikla. Allekirjoittaminen. Toinen pöytäkirja on ollut avattuna allekirjoittamista

varten 17 päivästä toukokuuta 1999 31 päivään joulukuuta 1999 välisenä aikana Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen sopimuspuolille.

42 artikla. Ratifiointi ja hyväksyminen. Pöytäkirjan allekirjoittanut valtio ratifioi tai hyväksyy pöytäkirjan määräykset oman valtiosääntönsä mukaisesti. Ratifiointi- tai hyväksymiskirja talletetaan Unescon pääjohtajan huostaan. Pöytäkirja ei sisällä määräyksiä varaumien tekemisestä. Sovellettaviksi tulevat tällöin varaumia koskevat yleiset määräykset Wienin valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen (SopS 33/1980) 19—23 artiklan mukaan.

43 artikla. Liittyminen. Pöytäkirja on avoinna liittymiselle 1 päivästä tammikuuta 2000 lähtien sellaisille Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen sopimuspuolille, jotka eivät 31 päivään joulukuuta 1999 mennessä ehtineet sitä allekirjoittaa.

44 artikla. Voimaantulo. Pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä kun kaksikymmentä ratifioimista tai hyväksymiskirjaa on talletettu. Tämän jälkeen pöytäkirja tulee voimaan kunkin tallettavan sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua tallettamisesta.

45 artikla. Voimaantulo aseellisen selkkauksen aikana. Selkkauksen osapuolen toimittama pöytäkirjan ratifioiminen tai hyväksyminen tai siihen liittyminen joko ennen sotatoukkojen alkamista tai niiden puhjettua saa aikaan pöytäkirjan välittömän tuleminen voimaan Unescon pääjohtajan otettua vastaan tallettamisasiakirjan. Pääjohtaja tiedottaa muille sopimuspuolille asiasta nopeimmalla mahdollisella tavalla.

46 artikla. Irtisanominen. Jokainen sopimuspuoli voi irtisanoa pöytäkirjan yhden vuoden irtisanomisajalla. Artiklassa määrätään kuitenkin, että jos sopimuspuoli joutuu aseelliseen selkkaukseen ennen irtisanomisajan umpeutumista, niin pöytäkirjan voimassaolo jatkuu tämän sopimuspuolen osalta kunnes vihollisuudet ovat päättyneet tai sopimuspuolen alueelta siirretty kulttuuriomaisuus on lopullisesti palautettu, sen mukaan mikä tapahtuu ajallisesti myöhemmin.

47 artikla. Ilmoitukset. Unescon pääjohtaja ilmoittaa sopimuspuolille sekä Yhdistyneille

Kansakunnille pöytäkirjan ratifioimisesta tai hyväksymisestä 44 ja 45 artiklan mukaisesti taikka sen irtisanomisesta 46 artiklan mukaisesti.

48 artikla. *Rekisteröinti.* Pöytäkirja rekisteröidään Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 107 artiklan mukaisesti Yhdistyneissä Kansakunnissa.

2. Lakiehdotusten perustelut

2.1. Laki kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset olisivat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Suomen tarkoituksena ei ole tehdä varauksia toiseen pöytäkirjaan.

2 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee voimaan.

2.2. Rikoslaki

1 luku. Suomen rikoslain soveltamisalasta

11 §. *Kaksoisrangaistavuuden vaatimus.* Yleisperusteluissa esitetyistä syistä kaksoisrangaistavuuden vaatimusta koskevan pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että kaksoisrangaistavuutta ei vaadittaisi, jos kyseessä olisi pöytäkirjassa tarkoitettu rikoslain 11 luvun 1 tai 2 §:ssä tarkoitettu sodankäyntirikos tai törkeä sodankäyntirikos taikka osallisuusteko niihin. Muutos on tarpeen, jotta rikosoikeudellinen lainkäyttövalta voitaisiin pöytäkirjan asettamien vaatimusten mukaisesti ulottaa Suomen kansalaiseen tai rikoslain 1 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun henkilöön myös niissä tilanteis-

sa, joissa Suomen kansalainen tai 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu henkilö on tehnyt pöytäkirjassa tarkoitettua rikoksen tai ollut osallisena tällaiseen rikokseen valtiossa, jonka lain mukaan kyseinen teko ei ole rangaistava.

3. Voimaantulo

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen toinen pöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan 9 maaliskuuta 2004. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa on tallettanut kaksikymmentä valtiota.

Tämän jälkeen pöytäkirja tulee voimaan kunkin sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se on tallettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.

Selkkauksen osapuolen toimittama pöytäkirjan ratifioiminen tai hyväksyminen tai siihen liittyminen joko ennen sotatoimien alkamista tai niiden puhjettua saa aikaan pöytäkirjan välittömän tulemisen voimaan Unescon pääjohtajan otettua vastaan tallettamisasiakirjan.

Ehdotettujen lakien voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Lait on tarkoitus säätää tulemaan voimaan samanaikaisesti kun pöytäkirja tulee voimaan Suomen osalta.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä velvoitteen on katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan, jos 1) määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 4) määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä taikka 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu niin ikään lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp).

Kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa tehdyn Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen toinen pöytäkirja sisältää useita määräyksiä, joiden vuoksi sen hyväksyminen vaatii eduskunnan suostumuksen. Pöytäkirjan kannalta merkityksellinen on myös perustuslain 20 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan vastuu kulttuuri-perinnöstä kuuluu kaikille.

Pöytäkirjan 9 artiklassa on määräyksiä kulttuuriomaisuuden suojelemisesta miehityllä alueella. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolen, joka on kokonaan tai osittain miehittänyt toisen sopimuspuolen alueen, on suojeltava kulttuuriomaisuutta miehityllä alueella sekä kiellettävä ja ehkäistävä muun muassa kulttuuriomaisuuden laitton maastavienti, muu siirtäminen tai sen omistusoikeuden siirto. Artiklan mukaiset teot voivat tulla arvioitaviksi muun muassa rikoslain 11 luvun 1 §:n mukaisena sodankäyntirikoksena. 9 artiklan 1 kappale kuuluu näin lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 4 luvussa on rikosoikeudellista vastuuta ja lainkäyttövaltaa koskevia määräyksiä. Pöytäkirjan 15 artiklan 1 kappaleessa säädetään pöytäkirjan vakavasta rikkomisesta. Artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisen sopimuspuole on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin saattaakseen artiklan kohdissa a–e mainitut rikokset sen kansallisen lainsäädännön nojalla rangaistaviksi teoiksi ja säätääkseen kyseisille rikoksille asianmukaiset rangaistukset. Perustuslain 8 §:ssä ilmaistun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole säädetty rangaistavaksi. Laillisuusperiaatteen mukaan rikoksina rangaistavat teot on määriteltävä eduskuntalaissa, eikä asetuksella voida antaa rangaistussäännöksiä (PeVL 1/1997 vp). Näin ollen pöytäkirjan 15 artikla kuuluu kokonaisuudessaan lainsäädännön alaan.

Perustuslakivaliokunnan mukaan laillisuusperiaatteesta seuraa myös, että Suomen

rikosoikeuden soveltamisalasta on säädettävä lailla (PeVL 4/1998 vp). Tämän johdosta myös pöytäkirjan 16 artikla, jossa säädetään rikosoikeudellisesta lainkäyttövallasta, kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 17 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolen on saatettava 15 artiklan a–c kohdissa mainitun rikoksen väitetty tekijä poikkeuksetta ja ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisille viranomaisilleen, jotta kyseinen henkilö saatettaisiin syytteeseen kansallisen lainsäädännön tai soveltuvin osin asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaista oikeudenkäyntimenettelyä noudattaen, jollei sopimuspuoli luovuta väitettyä rikoksen tekijää. Velvollisuus saattaa rikoksesta epäilty toimivaltaisille viranomaisille syyttämistä varten on Suomessa sellaista julkisen vallan käyttämistä, että siitä tulee säätää lain tasolla. Pöytäkirjan 17 artiklan 1 kappale kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 18 artikla koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista. Pöytäkirja ei missään tapauksessa näytä sisältävän velvollisuutta rikoksesta epäillyn luovuttamiseen, koska 17 artiklan mukainen velvollisuus saattaa rikoksesta epäilty toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi syyttämistä varten tulee sovellettavaksi, jollei sopimuspuoli luovuta väitettyä rikoksen tekijää. Rikoksen tekijän luovuttamista koskee perustuslain 9 §. Sen 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Ulkomaalaisia taas koskee perustuslain 9 §:n 4 momentti, jonka mukaan heidän oikeudestaan tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Säännös sisältää viimeisessä virkkeessään kuitenkin ehdottoman luovutuskiellon, jos ulkomaalaista palautuksen vuoksi uhkasi kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa alentava kohtelu. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva 18 artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 19 artiklan 1 kappale sisältää yleisluonteisen säännöksen sopimuspuolen velvollisuudesta avustaa toista sopimuspuolta rikostutkimuksen, rikosoikeudenkäynnin tai luovutusmenettelyn yhteydessä, mukaan luetuna apu oikeudenkäyntiin tarvittavan, saatavilla olevan todistusaineiston hankkimisessa. Artiklan mukainen velvollisuus saattaa vel-

voittaa myös esimerkiksi henkilötietojen vaihtoon. Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n mukaan tarkemmin lailla. Pöytäkirjan 19 artiklan 1 kappale kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 20 artikla koskee kieltäytymisperusteita. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdissa mainittuja rikoksia ei katsota poliittisiksi rikoksiksi, eikä sopimuspuoli voi kieltäytyä näihin rikoksiin perustuvasta luovutuspyynnöstä yksinomaan sillä perusteella, että pyyntö koskee poliittista rikosta tai poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista syistä tehtyä rikosta. Artiklassa määritellään tarkemmin edellä käsitellyn rikosentekijän luovuttamista koskevan, lainsäädännön alaan kuuluneen 18 artiklan soveltamista. Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annussa laissa (456/1970) säädetään erikseen muun muassa poliittisista rikoksista ja niiden suhteesta rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen. Pöytäkirjan 20 artikla kuuluu näin lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 21 artikla koskee sopimuspuolten velvollisuutta ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntö-, hallinto- tai kurinpitotoimenpiteisiin tiettyjen rikkomustyyppisten tahallisten tekojen ehkäisemiseksi. Perustuslain 7 §:ssä ilmaistun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan rikoksista tulee säätää laissa. Rikkomustyyppiset teot voivat kuitenkin tulla rangaistaviksi alemmanasteisin säännöksin laissa olevan valtuutussäännöksen perusteella (blankorangaistussäännöksistä PeVM 25/1994). 21 artiklassa edellytetään tarvittavia toimenpiteitä muun muassa kulttuuriomaisuuden laittoman maastaviennin ehkäisemiseksi. Tämänkaltaiset toimenpiteet voivat rajoittaa omistajalle tai muulle haltijalle Suomen lain mukaan kuuluvaa oikeutta määrätä omaisuudesta tai käyttää sitä (ks. laki kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja pöytäkirjan soveltamisesta 1135/1994, 2 § ja laki Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta 1276/1994, 5 §). Pöytäkirjan 21 artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 1 artikla sisältää määritelmät. Pöytäkirjan 2 artiklassa määritellään pöytä-

kirjan suhde yleissopimukseen. 3 artiklassa määritellään pöytäkirjan soveltamisala. Pöytäkirjan 16 artiklan 2 kappaleen a alakohta koskee pöytäkirjan mukaisen rikosoikeudellisen vastuun ja lainkäyttövallan suhdetta kansalliseen tai kansainväliseen oikeuteen tai lainkäyttövallan käyttöön kansainvälisen tapoikeuden nojalla. Pöytäkirjan 22 artikla koskee pöytäkirjan soveltamisalaa. Pöytäkirjan 39 artikla koskee pöytäkirjan rikosoikeudellista vastuuta käsittelevien määräysten suhdetta kansainvälisen oikeuden mukaiseen valtion vastuuseen. Tällaiset määräykset, jotka välillisesti vaikuttavat aineellisten sopimusmääräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp).

5. Käsitelyjärjestys

Perustuslain 95 §:n 1 momentin mukaan valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla.

Pöytäkirja sisältää edellä esitetyn mukaisesti useita lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Jotta sopimusvelvoitteet tulisivat valtiosisäisesti asianmukaisesti voimaan saatetuiksi, on perusteltua, että eduskunnan käsiteltäväksi annetaan myös ehdotus sopimuksen blankettimuotoiseksi voimaansaatamislainsiksi.

Säätämisyjärjestyksen kannalta merkityksellinen pöytäkirjan määräys on rikoksesta epäillyn luovuttamista koskeva 18 artikla sekä muun muassa kulttuuriomaisuuden laittoman maastaviennin ehkäisemistä koskeva 21 artikla.

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Lisäksi ulkomaalaisia koskee perustuslain 9 §:n 4 momentti, jonka mukaan ulkomaalaista ei saa karkoittaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kädutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Pöytäkirjan 18 artikla ei kuitenkaan missään tapauksessa velvoittane rikoksesta epäillyn Suomen kansalaisen luovuttamiseen ottaen huomioon 17 artiklan. Pöytäkirjan 18 artikla ei näin ollen ole perustuslain kannalta ongelmallinen.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on suojattu. Pöytäkirjan 21 artiklassa edellytetään tarvittavia toimenpiteitä muun muassa kulttuuriomaisuuden laittoman maastaviennin ehkäisemiseksi. Kuten edellä todettiin, tämänkaltaiset toimenpiteet voivat rajoittaa omistajalle tai muulle haltijalle Suomen lain mukaan kuuluvaa oikeutta määrätä omaisuudesta tai käyttää sitä.

Yleisenä lähtökohtana on, että oikeusjärjestys ei anna suojaa lainvastaisille oikeustoimille tai sellaiselle omaisuuden hallinnalle, joka perustuu rikolliseen saantoon (ks. HE 309/1993 vp, s. 62—63). Omaisuuden suojanäkökohdat saattavat tulla merkitykselliseksi tilanteissa, joissa esineen haltija on ollut vilpittömässä mielessä saannon hetkellä. Artiklalla ei näytä olevan rajoittavaa vaikutusta vilpittömässä mielessä olleen omistajan tai muun oikeudenhaltijan oikeuteen hakea vahingonkorvausta siltä, jolta hän oli hankkinut omaisuuden. Pöytäkirjan 21 artikla ei myöskään näytä rajoittavan oikean omistajan perustuslain omaisuudensuojaa tai esimerkiksi anastustilanteissa esineen alkuperäisen omistajan oikeudellista vaadetta esineeseen.

Pöytäkirjan 21 artikla ei näin ollen ole perustuslain kannalta ongelmallinen (ks. PeVL 47/1998 vp).

Edellä esitetyn perusteiden perusteella pöytäkirjalle on hallituksen käsityksen mukaan saatava eduskunnan hyväksyminen, josta voidaan päättää äänen enemmistöllä. Ehdotus pöytäkirjan voimaansaattamislainsäädännön mukaisesti voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisympäristössä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Haagissa 26 päivänä maaliskuuta 1999 hyväksytyyn kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan.

Koska toinen pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.**Laki****kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Haagissa 26 päivänä maaliskuuta 1999 hyväksytyyn kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevaan Haagin vuoden 1954 yleissopimukseen tehdyn toisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

2.

Laki**rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 1 luvun 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 604/2002, seuraavasti:

1 luku

Suomen rikoslain soveltamisalasta

11 §

Kaksoisrangaistavuuden vaatimus

—————
 Vaikka teosta ei säädetä rangaistusta teko-
 paikan laissa, siihen sovelletaan Suomen la-
 kia, jos sen on tehnyt Suomen kansalainen tai
 6 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu
 henkilö ja teosta säädetään rangaistus:

1) 11 luvun 1 tai 2 §:ssä, jos teko on sellai-
 nen sodankäyntirikos tai törkeä sodankäynti-
 rikos taikka osallisuusteko niihin, jota tarkoi-
 tetaan kulttuuriomaisuuden suojelemisesta
 aseellisen selkkauksen sattuessa tehdyn Ha-
 gin vuoden 1954 yleissopimuksen toisen
 pöytäkirjan 15 artiklassa

2) 15 luvun 12 a §:n nojalla 15 luvun 1—
 9 §:ssä;

3) 16 luvun 1—3 §:ssä ja vaikka rikoksen
 kohteena on 40 luvun 11 §:n 2, 3 tai 5 koh-
 dassa tarkoitettu henkilö taikka ulkomaalai-
 nen virkamies, joka toimii Kansainvälisen ri-
 kostuomioistuimen palveluksessa;

4) 16 luvun 13, 14 ja 14 a §:ssä ja vaikka
 lainkohtia sovelletaan 16 luvun 20 §:n nojal-
 la;

5) 17 luvun 18 tai 19 §:ssä;

6) 20 luvun 6 —8 §:ssä;

7) 20 luvun 9 §:ssä, jos teko kohdistuu
 kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henki-
 löön; taikka

8) 40 luvun 1 —4 §:ssä ja rikoksen tekijä on
 kansanedustaja, ulkomainen virkamies tai ul-
 komaisen parlamentin jäsen.

—————
 Tämän lain voimaantulosta säädetään tasa-
 vallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

(Suomennos)

**Toinen pöytäkirja Haagin vuoden 1954
yleissopimukseen kulttuuriomaisuuden
suojaamisesta aseellisen selkkauksen
sattuessa
Haag, 26 päivänä maaliskuuta 1999**

Sopimuspuolet, jotka ovat tietoisia tarpeesta parantaa kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisissa selkkauksissa ja perustaa tehostetun suojelun järjestelmä nimenomaisesti määritellylle kulttuuriomaisuudelle;

vahvistavat Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehdyn, kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan yleissopimuksen määräysten merkityksen ja korostavat tarvetta täydentää näitä määräyksiä toimenpiteillä, jotka vahvistavat niiden täytäntöönpanoa;

haluavat antaa yleissopimuksen sopimuspuolille keinon osallistua tiiviimmin kulttuuriomaisuuden suojelemiseen aseellisissa selkkauksissa luomalla siihen tarkoitukseen sopivia menettelytapoja;

katsovat, että kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisissa selkkauksissa koskevien sääntöjen tulisi kuvastaa kansainvälisen oikeuden kehitystä;

vahvistavat, että niihin kysymyksiin, joita tämän pöytäkirjan määräykset eivät sääntele, sovelletaan edelleen kansainvälisen tapaoikeuden sääntöjä;

ovat sopineet seuraavasta:

1 luku

Johdanto

1 Artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa:

(a) "sopimuspuoli" tarkoittaa tämän pöytäkirjan sopimuspuolena olevaa valtiota;

**Second Protocol to the Hague Convention
for the Protection of Cultural
Property in the Event of Armed Conflict**

The Hague, 26 March 1999

The Parties,

Conscious of the need to improve the protection of cultural property in the event of armed conflict and to establish an enhanced system of protection for specifically designated cultural property;

Reaffirming the importance of the provisions of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at the Hague on 14 May 1954, and emphasizing the necessity to supplement these provisions through measures to reinforce their implementation;

Desiring to provide the High Contracting Parties to the Convention with a means of being more closely involved in the protection of cultural property in the event of armed conflict by establishing appropriate procedures therefor;

Considering that the rules governing the protection of cultural property in the event of armed conflict should reflect developments in international law;

Affirming that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of this Protocol;

Have agreed as follows:

Chapter 1

Introduction

Article 1

Definitions

For the purposes of this Protocol:

a. "Party" means a State Party to this Protocol;

(b) "kulttuuriomaisuus" tarkoittaa yleissopimuksen 1 artiklan määritelmän mukaista kulttuuriomaisuutta;

(c) "yleissopimus" tarkoittaa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyä yleissopimusta kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa;

(d) "yleissopimuksen sopimuspuoli" tarkoittaa yleissopimuksen sopimuspuolena olevaa valtiota;

(e) "tehostettu suojeleminen" tarkoittaa 10 ja 11 artiklassa perustettua tehostetun suojeleminen järjestelmää;

(f) "sotilaallinen kohde" tarkoittaa kohdetta, joka ominaisuuksiensa, sijaintinsa, tarkoituksensa tai käyttönsä puolesta on oleellinen osa sotilaallista toimintaa, ja jonka täydellisestä tai osittaisesta tuhoamisesta, valtauksesta tai vaarattomaksi tekemisestä on selvää sotilaallista hyötyä tuolloin vallitsevissa olosuhteissa;

(g) "laiton" tarkoittaa pakon alaisena tai miehitetyn alueen kansallisen lainsäädännön soveltuvien määräysten tai kansainvälisen oikeuden vastaisesti tapahtuvaa;

(h) "luettelo" tarkoittaa 27 artiklan 1 kappaaleen b kohdan mukaisesti laadittua kansainvälistä luetteloa tehostetun suojeleminen piiriin kuuluvasta kulttuuriomaisuudesta;

(i) "pääjohtaja" tarkoittaa Unescon pääjohtajaa;

(j) "Unesco" tarkoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestöä;

(k) "ensimmäinen pöytäkirja" tarkoittaa Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 tehtyä pöytäkirjaa kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa;

2 Artikla

Suhde yleissopimukseen

Tämä pöytäkirja täydentää yleissopimusta sopimuspuolten välisten suhteiden osalta.

3 Artikla

Soveltamisala

1. Sen lisäksi, että tiettyjä tämän pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan rauhan aikana, tätä pöytäkirjaa sovelletaan 22 artiklan 1 kappa-

b. "cultural property" means cultural property as defined in Article 1 of the Convention;

c. "Convention" means the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at The Hague on 14 May 1954;

d. "High Contracting Party" means a State Party to the Convention;

e. "enhanced protection" means the system of enhanced protection established by Articles 10 and 11;

f. "military objective" means an object which by its nature, location, purpose, or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralisation, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage;

g. "illicit" means under compulsion or otherwise in violation of the applicable rules of the domestic law of the occupied territory or of international law.

h. "List" means the International List of Cultural Property under Enhanced Protection established in accordance with Article 27, sub-paragraph 1(b);

i. "Director-General" means the Director-General of UNESCO;

j. "UNESCO" means the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization;

k. "First Protocol" means the Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict done at The Hague on 14 May 1954;

Article 2

Relation to the Convention

This Protocol supplements the Convention in relations between the Parties.

Article 3

Scope of application

1. In addition to the provisions which shall apply in time of peace, this Protocol

leessa sekä yleissopimuksen 18 artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitetuissa tilanteissa.

2. Siitä huolimatta, että tämä pöytäkirja ei sido jotakin aseellisen selkkauksen osapuolta, se sitoo pöytäkirjan sopimuspuolia niiden keskinäisissä suhteissa. Tämä pöytäkirja sitoo myös sen sopimuspuolia suhteessa sellaiseen selkkauksen osapuolena olevaan valtioon, jota tämä pöytäkirja ei sido, jos kyseinen valtio hyväksyy tämän pöytäkirjan määräykset, ja niin kauan kuin se soveltaa niitä.

4 Artikla

Tämän pöytäkirjan 3 luvun määräysten suhde muihin yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan määräyksiin

Tämän pöytäkirjan 3 luvun määräysten soveltaminen ei rajoita:

(a) yleissopimuksen I luvun ja tämän pöytäkirjan 2 luvun määräysten soveltamista;

(b) yleissopimuksen II luvun määräysten soveltamista, mutta jos kulttuuriomaisuudelle on myönnetty sekä erityissuojelu että tehostettu suojelu, sovelletaan ainoastaan tehostetun suojelun määräyksiä, mikäli kyse on tämän pöytäkirjan sopimuspuolten keskinäisistä suhteista tai jonkin tämän pöytäkirjan sopimuspuolen ja sellaisen valtion välisistä suhteista, joka hyväksyy tämän pöytäkirjan ja soveltaa sitä 3 artiklan 2 kappaleen mukaisesti.

2 luku

Yleiset määräykset suojelusta

5 Artikla

Kulttuuriomaisuuden turvaaminen

Valmisteleiviin toimenpiteisiin, joihin ryhdytään rauhan aikana kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi aseellisen selkkauksen ennakoitavissa olevien vaikutusten varalta yleissopi-

shall apply in situations referred to in Article 18 paragraphs 1 and 2 of the Convention and in Article 22 paragraph 1.

2. When one of the parties to an armed conflict is not bound by this Protocol, the Parties to this Protocol shall remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to a State party to the conflict which is not bound by it, if the latter accepts the provisions of this Protocol and so long as it applies them.

Article 4

Relationship between Chapter 3 and other provisions of the Convention and this Protocol

The application of the provisions of Chapter 3 of this Protocol is without prejudice to:

a. the application of the provisions of Chapter I of the Convention and of Chapter 2 of this Protocol;

b. the application of the provisions of Chapter II of the Convention save that, as between Parties to this Protocol or as between a Party and a State which accepts and applies this Protocol in accordance with Article 3 paragraph 2, where cultural property has been granted both special protection and enhanced protection, only the provisions of enhanced protection shall apply.

Chapter 2

General provisions regarding protection

Article 5

Safeguarding of cultural property

Preparatory measures taken in time of peace for the safeguarding of cultural property against the foreseeable effects of an

muksen 3 artiklan mukaisesti, sisältyvät mahdollisuuksien mukaan omaisuusluetteloiden tekeminen, hätätoimenpiteiden suunnittelu tulipalon tai rakenteiden sortumisen varalta, irtaimen kulttuuriomaisuuden siirtämiseen varautuminen tai varautuminen tällaisen omaisuuden suojelemiseen paikan päällä sekä kulttuuriomaisuuden turvaamisesta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen.

6 Artikla

Kulttuuriomaisuuden kunnioittaminen

Kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen varmistamiseksi yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti:

(a) pakottavaan sotilaalliseen syyhyn voidaan vedota perusteena velvoitteista poikkeamiselle yleissopimuksen 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, vihamielisen teon kohdistamiseksi kulttuuriomaisuuteen, ainoastaan kun ja niin kauan kuin:

i. kyseisestä kulttuuriomaisuudesta on sen käyttötarkoituksen perusteella tullut sotilaallinen kohde; ja

ii. vastaavan sotilaallisen hyödyn saavuttamiseksi ei ole käytettävissä muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa kuin vihamielisen teon suuntaaminen edellä mainittua kohdetta kohtaan;

(b) pakottavaan sotilaalliseen syyhyn voidaan vedota perusteena velvoitteista poikkeamiselle yleissopimuksen 4 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, kulttuuriomaisuuden käyttämiseksi tarkoituksiin, jotka todennäköisesti altistavat sen hävitykselle tai vahingoittumiselle, ainoastaan kun ja niin kauan kuin ei ole mahdollista valita tällaisen kulttuuriomaisuuden käytön ja muun sellaisen toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon välillä, jolla saavutettaisiin vastaava sotilaallinen hyöty;

(c) päätöksen pakottavaan sotilaalliseen syyhyn vetoamisesta voi tehdä ainoastaan pataljoonan kokoisen tai sitä suuremman sotilasyksikön päällikkö tai pienemmän sotilasyksikön päällikkö, mikäli olosuhteet niin vaativat;

(d) sellaisesta hyökkäyksestä, joka perustuu a kohdan mukaisesti tehtyyn päätökseen, annetaan tehokas ennakkovaroitus aina kun olo-

armed conflict pursuant to Article 3 of the Convention shall include, as appropriate, the preparation of inventories, the planning of emergency measures for protection against fire or structural collapse, the preparation for the removal of movable cultural property or the provision for adequate in situ protection of such property, and the designation of competent authorities responsible for the safeguarding of cultural property.

Article 6

Respect for cultural property

With the goal of ensuring respect for cultural property in accordance with Article 4 of the Convention:

a. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to direct an act of hostility against cultural property when and for as long as:

i. that cultural property has, by its function, been made into a military objective; and

ii. there is no feasible alternative available to obtain a similar military advantage to that offered by directing an act of hostility against that objective;

b. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to use cultural property for purposes which are likely to expose it to destruction or damage when and for as long as no choice is possible between such use of the cultural property and another feasible method for obtaining a similar military advantage;

c. the decision to invoke imperative military necessity shall only be taken by an officer commanding a force the equivalent of a battalion in size or larger, or a force smaller in size where circumstances do not permit otherwise;

d. in case of an attack based on a decision taken in accordance with sub-paragraph (a),

suhteet sen mahdollistavat.

7 Artikla

Varotoimenpiteet hyökkäyksen varalta

Tämän rajoittamatta muita varotoimenpiteitä, joita kansainvälinen humanitaarinen oikeus edellyttää sotilaallisen toiminnan yhteydessä, jokainen selkkauksen osapuoli:

(a) tekee kaiken mahdollisen varmistaakseen, etteivät hyökkäyksen kohteet ole yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavaa kulttuuriomaisuutta;

(b) ryhtyy kaikkiin mahdollisiin varotoimenpiteisiin hyökkäyskeinojen ja -menetelmien valinnan suhteen välttääkseen yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle tästä hyökkäyksestä mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa ja ainakin rajoittaakseen vahingon mahdollisimman vähäiseksi;

(c) pidättäytyy päätöksestä aloittaa sellainen hyökkäys, jonka voi odottaa aiheuttavan yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle kohtuuttoman suurta vahinkoa suhteessa odotettuun konkreettiseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn; ja

(d) peruuttaa tai keskeyttää hyökkäyksen jos ilmenee, että,

(i) kohde on yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavaa kulttuuriomaisuutta

(ii) hyökkäyksen voidaan odottaa aiheuttavan yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti suojeltavalle kulttuuriomaisuudelle kohtuuttoman suurta vahinkoa suhteessa odotettuun konkreettiseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn.

8 Artikla

Varotoimenpiteet vihollisuuksien seurausten varalta

Selkkauksen osapuolten tulee mahdollisuuksien mukaan:

(a) siirtää liikuteltavissa olevaa kulttuu-

an effective advance warning shall be given whenever circumstances permit.

Article 7

Precautions in attack

Without prejudice to other precautions required by international humanitarian law in the conduct of military operations, each Party to the conflict shall:

a. do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are not cultural property protected under Article 4 of the Convention;

b. take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention;

c. refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated; and

d. cancel or suspend an attack if it becomes apparent:

i. that the objective is cultural property protected under Article 4 of the Convention;

ii. that the attack may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

Article 8

Precautions against the effects of hostilities

The Parties to the conflict shall, to the maximum extent feasible:

a. remove movable cultural property from the vicinity of military objectives or provide

riomaisuutta sotilaallisten kohteiden läheisyydestä tai suojella sitä riittävästi paikan päällä;

(b) välttää sotilaallisten kohteiden sijoittamista kulttuuriomaisuuden läheisyyteen.

9 Artikla

Kulttuuriomaisuuden suojeleminen miehitetyllä alueella

1. Tämän rajoittamatta yleissopimuksen 4 ja 5 artiklan määräysten soveltamista, sopimuspuolen, joka on osittain tai kokonaan miehittänyt toisen sopimuspuolen alueen, tulee kieltää ja ehkäistä miehitetyllä alueella:

(a) kulttuuriomaisuuden laitton maastavienti, muu siirtäminen tai sen omistusoikeuden siirto;

(b) arkeologiset kaivaukset, paitsi silloin, kun ne ovat välttämättömiä kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi, rekisteröimiseksi tai säilyttämiseksi;

(c) sellainen kulttuuriomaisuuden muuttaminen tai kulttuuriomaisuuden käyttötarkoituksen muuttaminen, jonka tarkoituksena on kätkeä tai tuhota kulttuurista, historiallista tai tieteellistä todistusaineistoa.

2. Miehitetyn alueen kulttuuriomaisuuden arkeologiset kaivaukset, kulttuuriomaisuuden muuttaminen tai sen käyttötarkoituksen muuttaminen tulee tehdä läheisessä yhteistyössä miehitetyn alueen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa, elleivät olosuhteet sitä estä.

3 luku

Tehostettu suojelu

10 Artikla

Tehostettu suojelu

Kulttuuriomaisuutta voidaan asettaa tehostettuun suojeluun edellyttäen, että se täyttää seuraavat kolme ehtoa:

(a) se on kulttuuriperintöä, jolla on suuri merkitys ihmiskunnalle;

(b) se on suojeltu riittävin kansallisin oikeudellisin ja hallinnollisin toimenpitein, joissa

for adequate in situ protection;

b. avoid locating military objectives near cultural property.

Article 9

Protection of cultural property in occupied territory

1. Without prejudice to the provisions of Articles 4 and 5 of the Convention, a Party in occupation of the whole or part of the territory of another Party shall prohibit and prevent in relation to the occupied territory:

a. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property;

b. any archaeological excavation, save where this is strictly required to safeguard, record or preserve cultural property;

c. any alteration to, or change of use of, cultural property which is intended to conceal or destroy cultural, historical or scientific evidence.

2. Any archaeological excavation of, alteration to, or change of use of, cultural property in occupied territory shall, unless circumstances do not permit, be carried out in close co-operation with the competent national authorities of the occupied territory.

Chapter 3

Enhanced Protection

Article 10

Enhanced protection

Cultural property may be placed under enhanced protection provided that it meets the following three conditions:

a. it is cultural heritage of the greatest importance for humanity;

b. it is protected by adequate domestic legal and administrative measures recognising its exceptional cultural and historic

otetaan huomioon sen poikkeuksellinen kulttuuriarvo ja historiallinen arvo, ja joilla varmistetaan sille korkein mahdollinen suojelutaso;

(c) sitä ei käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin eikä suojaamaan sotilaallisia kohteita, ja sopimuspuoli, jonka valvonnassa kulttuuriomaisuus on, on antanut vahvistuksen siitä, ettei sitä tulla käyttämään tällaiseen tarkoitukseen.

11 Artikla

Tehostetun suojelun myöntäminen

1. Jokaisen sopimuspuolen tulisi toimittaa komitealle luettelo kulttuuriomaisuudesta, jolle se aikoo pyytää tehostettua suojelua.

2. Sopimuspuoli, jonka lainkäyttövaltaan tai valvontaan kulttuuriomaisuus kuuluu, voi pyytää, että se lisätään 27 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti laadittavaan luetteloon. Tähän pyyntöön tulee sisällyttää kaikki tarpeelliset tiedot, jotka liittyvät 10 artiklassa mainittuihin ehtoihin. Komitea voi kehottaa sopimuspuolta pyytämään kulttuuriomaisuuden lisäämistä luetteloon.

3. Muut sopimuspuolet, Sininen kilpi -järjestön kansainvälinen komitea (International Committee of the Blue Shield) sekä muut kansalaisjärjestöt, joilla on asiaan liittyvää asiantuntemusta, voivat suositella tiettyä kulttuuriomaisuutta komitealle.

4. Se, että luetteloon pyydetään lisäämään tai lisätään sellaista kulttuuriomaisuutta, joka sijaitsee alueella, jonka suhteen yksi tai useampi valtio vaatii itsemääräämisoikeutta tai lainkäyttövaltaa, ei rajoita millään tavoin riidan osapuolten oikeuksia.

5. Kun pyyntö omaisuuden lisäämiseksi luetteloon vastaanotetaan, komitea tiedottaa asiasta kaikille sopimuspuolille. Sopimuspuolet voivat toimittaa kyseistä pyyntöä koskevia esityksiä komitealle 60 päivän kuluessa. Tällaisten esitysten tulee perustua 10 artiklan mukaisiin kriteereihin. Esitysten tulee olla täsmällisiä ja perustua tosiasioihin. Komitea käsittelee esitykset ja antaa pyynnön esittäneelle sopimuspuolelle kohtuullisen tilaisuus-

value and ensuring the highest level of protection;

c. it is not used for military purposes or to shield military sites and a declaration has been made by the Party which has control over the cultural property, confirming that it will not be so used.

Article 11

The granting of enhanced protection

1. Each Party should submit to the Committee a list of cultural property for which it intends to request the granting of enhanced protection.

2. The Party which has jurisdiction or control over the cultural property may request that it be included in the List to be established in accordance with Article 27 subparagraph 1(b). This request shall include all necessary information related to the criteria mentioned in Article 10. The Committee may invite a Party to request that cultural property be included in the List.

3. Other Parties, the International Committee of the Blue Shield and other non-governmental organisations with relevant expertise may recommend specific cultural property to the Committee. In such cases, the Committee may decide to invite a Party to request inclusion of that cultural property in the List.

4. Neither the request for inclusion of cultural property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, nor its inclusion, shall in any way prejudice the rights of the parties to the dispute.

5. Upon receipt of a request for inclusion in the List, the Committee shall inform all Parties of the request. Parties may submit representations regarding such a request to the Committee within sixty days. These representations shall be made only on the basis of the criteria mentioned in Article 10. They shall be specific and related to facts. The Committee shall consider the representations, providing the Party requesting inclusion with a reasonable opportunity to

den vastata, ennen kuin se tekee päätöksensä. Kun komitealle on tehty pyyntöä koskeva esitys, päätös kulttuuriomaisuuden lisäämisestä luetteloon tehdään läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan ääntenemmistöllä, sen estämättä mitä 26 artiklassa määrätään.

6. Kun komitea päättää pyynnöstä, sen tulisi pyytää lausuntoja hallitustenvälisiltä järjestöiltä ja kansalaisjärjestöiltä sekä yksittäisiltä asiantuntijoilta.

7. Päätöksen tehostetun suojelun myöntämisestä tai epäämisestä tulee perustua 10 artiklan mukaisiin kriteereihin.

8. Jos komitea on todennut, että sopimuspuoli, joka pyytää kulttuuriomaisuuden sisällyttämistä luetteloon, ei pysty täyttämään 10 artiklan b kohdan mukaista ehtoa, se voi poikkeustapauksissa päättää myöntää tehostetun suojelun, jos pyytävä sopimuspuoli esittää kansainvälistä apua koskevan pyynnön 32 artiklan nojalla.

9. Vihollisuuksien puhjetessa selkkauksen osapuoli voi hätätilanteessa esittää lainkäyttövaltansa tai valvontansa alaisen kulttuuriomaisuuden tehostettua suojelua koskevan pyynnön komitealle. Komitean tulee viipymättä toimittaa tämä pyyntö kaikille selkkauksen osapuolille. Tällaisissa tapauksissa komitea käsittelee asianomaisten sopimuspuolten esitykset kiireellisinä. Päätös väliaikaisen tehostetun suojelun myöntämisestä tehdään mahdollisimman nopeasti, läsnä olevien ja äänestävien jäsenten neljän viidesosan ääntenemmistöllä, sen estämättä mitä 26 artiklassa määrätään. Komitea voi myöntää väliaikaisen tehostetun suojelun, kunnes varsinaisen menettelyn mukainen päätös on tehty, edellyttäen kuitenkin, että 10 artiklan a ja c kohdan mukaiset ehdot täyttyvät.

10. Komitea myöntää kulttuuriomaisuudelle tehostetun suojelun siitä hetkestä lähtien, kun se merkitään luetteloon.

11. Pääjohtaja ilmoittaa viipymättä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille sekä kaikille sopimuspuolille komitean päätöksestä lisätä kulttuuriomaisuutta luetteloon.

respond before taking the decision. When such representations are before the Committee, decisions for inclusion in the List shall be taken, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting.

6. In deciding upon a request, the Committee should ask the advice of governmental and non-governmental organisations, as well as of individual experts.

7. A decision to grant or deny enhanced protection may only be made on the basis of the criteria mentioned in Article 10.

8. In exceptional cases, when the Committee has concluded that the Party requesting inclusion of cultural property in the List cannot fulfil the criteria of Article 10 sub-paragraph (b), the Committee may decide to grant enhanced protection, provided that the requesting Party submits a request for international assistance under Article 32.

9. Upon the outbreak of hostilities, a Party to the conflict may request, on an emergency basis, enhanced protection of cultural property under its jurisdiction or control by communicating this request to the Committee. The Committee shall transmit this request immediately to all Parties to the conflict. In such cases the Committee will consider representations from the Parties concerned on an expedited basis. The decision to grant provisional enhanced protection shall be taken as soon as possible and, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting. Provisional enhanced protection may be granted by the Committee pending the outcome of the regular procedure for the granting of enhanced protection, provided that the provisions of Article 10 sub-paragraphs (a) and (c) are met.

10. Enhanced protection shall be granted to cultural property by the Committee from the moment of its entry in the List.

11. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties notification of any decision of the Committee to include cultural property on the List.

Article 12

12 Artikla

Tehostetussa suojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus

Selkkauksen osapuolet varmistavat tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuuden pidättäytymällä tekemästä siitä hyökkäyksen kohdetta tai käyttämästä omaisuutta tai sen lähiympäristöä sotilaalliseen tarkoitukseen.

13 Artikla

Tehostetun suojelun menetys

1. Tehostetun suojelun kohteena oleva kulttuuriomaisuus menettää suojelun ainoastaan:

(a) jos suojelu keskeytetään tai peruutetaan 14 artiklan mukaisesti; tai

(b) jos omaisuudesta on sen käyttötarkoituksen vuoksi tullut sotilaallinen kohde, jolloin suojelu menetetään niin pitkäksi ajaksi kuin omaisuus on sotilaallinen kohde.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa omaisuus saa olla hyökkäyksen kohde ainoastaan, jos:

(a) hyökkäys on ainoa mahdollinen keino lopettaa 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettu omaisuuden käyttö;

(b) kaikkiin mahdollisiin varoimenpiteisiin on ryhdytty hyökkäyskeinoja ja -menetelmiä valittaessa, edellä tarkoitettua omaisuuden käytön lopettamiseksi ja välttämiseksi tai ainakin kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vahingon rajoittamiseksi mahdollisimman vähäiseksi;

(c) olosuhteet eivät sitä välittömän itsepuolustustarpeen vuoksi estä:

(i) hyökkäys määrätään korkeimmalla operatiivisella komentotasolla;

(ii) vastapuolelle annetaan tehokas ennakkovaroitus, vaatien 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettua käytön lopettamista; ja

(iii) vastapuolelle annetaan kohtuullisesti aikaa perääntyä tilanteesta.

Immunity of cultural property under enhanced protection

The Parties to a conflict shall ensure the immunity of cultural property under enhanced protection by refraining from making such property the object of attack or from any use of the property or its immediate surroundings in support of military action.

Article 13

Loss of enhanced protection

1. Cultural property under enhanced protection shall only lose such protection:

a. if such protection is suspended or cancelled in accordance with Article 14; or

b. If, and for as long as, the property has, by its use, become a military objective.

2. In the circumstances of sub-paragraph 1(b), such property may only be the object of attack if:

a. the attack is the only feasible means of terminating the use of the property referred to in sub-paragraph 1(b);

b. all feasible precautions are taken in the choice of means and methods of attack, with a view to terminating such use and avoiding, or in any event minimising, damage to the cultural property;

c. unless circumstances do not permit, due to requirements of immediate self-defence:

i. the attack is ordered at the highest operational level of command;

ii. effective advance warning is issued to the opposing forces requiring the termination of the use referred to in sub-paragraph 1(b); and

iii. Reasonable time is given to the opposing forces to redress the situation.

Article 14

14 Artikla

Tehostetun suojelun keskeytys tai peruuttaminen

1. Kun kulttuuriomaisuus ei täytä enää yhtään tämän pöytäkirjan 10 artiklan ehtoista, komitea voi keskeyttää tai peruuttaa tehostetun suojelun poistamalla kyseisen kulttuuriomaisuuden luettelosta.

2. Komitea voi keskeyttää kulttuuriomaisuuden tehostetun suojelun, jos kyseessä on vakava 12 artiklan rikkomus, joka liittyy tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden käyttöön sotilaallisen toiminnan tukemiseen. Mikäli nämä rikkomukset ovat toistuvia, komitea voi poikkeuksellisesti peruuttaa tehostetun suojelun poistamalla kulttuuriomaisuuden luettelosta.

3. Pääjohtaja ilmoittaa viipymättä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille sekä kaikille tämän pöytäkirjan sopimuspuolille komitean päätöksistä keskeyttää tai peruuttaa tehostettu suojelu.

4. Ennen edellä tarkoitetun päätöksen tekemistä komitea antaa sopimuspuolille tilaisuuden ilmaista mielipiteensä.

4 luku

Rikosoikeudellinen vastuu ja lainkäyttövalta

15 Artikla

Tämän pöytäkirjan vakava rikkominen

1. Tässä pöytäkirjassa tarkoitettuun rikokseen syyllistyy henkilö, joka tahallisesti ja yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastaisesti tekee jonkin seuraavista teoista:

(a) hyökkäyksen kohdistaminen tehostetun suojelun kohteena olevaan kulttuuriomaisuuteen;

(b) tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden tai sen lähiympäristön käyttäminen sotilaallisen toiminnan tukemiseen;

(c) yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan

Suspension and cancellation of enhanced protection

1. Where cultural property no longer meets any one of the criteria in Article 10 of this Protocol, the Committee may suspend its enhanced protection status or cancel that status by removing that cultural property from the List.

2. In the case of a serious violation of Article 12 in relation to cultural property under enhanced protection arising from its use in support of military action, the Committee may suspend its enhanced protection status. Where such violations are continuous, the Committee may exceptionally cancel the enhanced protection status by removing the cultural property from the List.

3. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties to this Protocol notification of any decision of the Committee to suspend or cancel the enhanced protection of cultural property.

4. Before taking such a decision, the Committee shall afford an opportunity to the Parties to make their views known.

Chapter 4

Criminal responsibility and jurisdiction

Article 15

Serious violations of this Protocol

1. Any person commits an offence within the meaning of this Protocol if that person intentionally and in violation of the Convention or this Protocol commits any of the following acts:

a. making cultural property under enhanced protection the object of attack;

b. using cultural property under enhanced protection or its immediate surroundings in support of military action;

c. extensive destruction or appropriation of cultural property protected under the

mukaisesti suojellun kulttuuriomaisuuden laajamittainen hävitys tai haltuunotto;

(d) hyökkäyksen kohdistaminen kulttuuriomaisuuteen, joka on yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan mukaisen suojelun kohteena;

(e) yleissopimuksen mukaisen suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden varastaminen, ryöstö, laitton haltuunotto tai hävitys.

2. Jokainen sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin säätääkseen tässä artiklassa tarkoitetut rikokset sen kansallisen lainsäädännön nojalla rangaistaviksi teoiksi ja säätääkseen kyseisille rikoksille asianmukaiset rangaistukset. Niin tehdessään sopimuspuolet noudattavat lain ja kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita mukaan lukien säännöt, jotka ulottavat henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun myös muihin tekoon osallisiin kuin rikoksentekijään.

16 Artikla

Lainkäyttövalta

1. Tämän rajoittamatta 2 kappaleen soveltamista, jokainen sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 15 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:

(a) kun rikos tehdään kyseisen valtion alueella;

(b) kun väitetty rikoksentekijä on kyseisen valtion kansalainen;

(c) 15 artiklan a–c kohdassa tarkoitettujen rikosten osalta, kun väitetty rikoksentekijä tavataan kyseisen valtion alueella.

2. Tämän rajoittamatta 28 artiklan soveltamista, lainkäyttövallan osalta:

(a) tämä pöytäkirja ei sulje pois henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta eikä lainkäyttövaltaa sovellettavan kansallisen tai kansainvälisen oikeuden nojalla, eikä se vaikuta lainkäyttövallan käyttöön kansainvälisen tapaoikeuden nojalla;

(b) tämän pöytäkirjan nojalla henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta ei kuitenkaan ole sellaisilla henkilöillä, jotka kuuluvat sellaisen valtion asevoimiin tai ovat sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole tämän pöytä-

Convention and this Protocol;

d. making cultural property protected under the Convention and this Protocol the object of attack;

e. Theft, pillage or misappropriation of, or acts of vandalism directed against cultural property protected under the Convention.

2. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the offences set forth in this Article and to make such offences punishable by appropriate penalties. When doing so, Parties shall comply with general principles of law and international law, including the rules extending individual criminal responsibility to persons other than those who directly commit the act.

Article 16

Jurisdiction

1. Without prejudice to paragraph 2, each Party shall take the necessary legislative measures to establish its jurisdiction over offences set forth in Article 15 in the following cases:

a. when such an offence is committed in the territory of that State;

b. when the alleged offender is a national of that State;

c. in the case of offences set forth in Article 15 sub-paragraphs (a) to (c), when the alleged offender is present in its territory.

2. With respect to the exercise of jurisdiction and without prejudice to Article 28 of the Convention:

a. this Protocol does not preclude the incurring of individual criminal responsibility or the exercise of jurisdiction under national and international law that may be applicable, or affect the exercise of jurisdiction under customary international law;

b. Except in so far as a State which is not Party to this Protocol may accept and apply its provisions in accordance with Article 3 paragraph 2, members of the armed forces

kirjan sopimuspuoli, lukuunottamatta kansalaisia, jotka palvelevat sellaisen valtion asevoimissa, joka on tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, eikä tämä pöytäkirja myöskään aseta velvollisuutta ulottaa lainkäyttövaltaa sellaisiin henkilöihin tai luovuttaa heitä rikoksen johdosta.

17 Artikla

Syytetoimet

1. Jollei sopimuspuoli luovuta 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten väitettyä tekijää, joka tavataan sen alueella, se saattaa tapauksen poikkeuksetta ja ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi, syytetoimien toteuttamiseksi kyseisen sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön tai soveltuvin osin asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaista menettelyä noudattaen.

2. Tämän rajoittamatta mahdollisesti sovellettavien asiaan liittyvien kansainvälisen oikeuden sääntöjen soveltamista, henkilölle, jota varten järjestetään oikeudenkäynti yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan johdosta, taataan oikeudenmukainen kohtelu ja oikeudenkäynti kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti kaikissa oikeudenkäynnin vaiheissa, eikä tämän henkilön kohtelu saa missään tapauksessa olla huonompi kuin kansainvälisen oikeuden mukainen kohtelu.

18 Artikla

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen

1. Tämän pöytäkirjan 15 artiklan 1 kappaleen a—c kohdassa tarkoitettujen rikosten katsotaan sisältyvän kaikkiin luovutussopimuksiin, joita sopimuspuolten välillä on ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa, rikoksina, joiden johdosta rikosentekijä voidaan luovuttaa. Sopimuspuolet sitoutuvat sisällyttämään tällaiset rikokset jokaiseen luovutussopimukseen, joita ne myöhemmin tekevät keskenään.

2. Mikäli sopimuspuoli, joka asettaa luovut-

and nationals of a State which is not Party to this Protocol, except for those nationals serving in the armed forces of a State which is a Party to this Protocol, do not incur individual criminal responsibility by virtue of this Protocol, nor does this Protocol impose an obligation to establish jurisdiction over such persons or to extradite them.

Article 17

Prosecution

1. The Party in whose territory the alleged offender of an offence set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) is found to be present shall, if it does not extradite that person, submit, without exception whatsoever and without undue delay, the case to its competent authorities, for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with its domestic law or with, if applicable, the relevant rules of international law.

2. Without prejudice to, if applicable, the relevant rules of international law, any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with the Convention or this Protocol shall be guaranteed fair treatment and a fair trial in accordance with domestic law and international law at all stages of the proceedings, and in no cases shall be provided guarantees less favorable to such person than those provided by international law.

Article 18

Extradition

1. The offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the Parties before the entry into force of this Protocol. Parties undertake to include such offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.

tamisen ehdoksi luovutussopimuksen olemassaolon, saa luovuttamista koskevan pyynnön toiselta sopimuspuolelta, jonka kanssa sillä ei ole luovutussopimusta, pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli voi halutessaan pitää tätä pöytäkirjaa oikeusperustana 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdassa tarkoitettujen rikosten johdosta tapahtuvalle luovuttamiselle.

3. Sopimuspuolet, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdassa tarkoitettuja rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa, ottaen huomioon pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön mukaiset ehdot.

4. Mikäli välttämätöntä, 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdassa tarkoitettuja rikoksia käsitellään sopimuspuolten välillä tapahtuvan rikoksenteijän luovuttamisen osalta siten kuin ne olisivat rikosentekopaikan lisäksi tapahtuneet myös niiden sopimuspuolten alueella, jotka ovat ulottaneet 16 artiklan 1 kappaleen mukaisesti lainkäyttövaltansa näihin riikoksiin.

19 Artikla

Keskinäinen oikeusapu

1. Sopimuspuolet antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua 15 artiklassa mainittujen rikosten johdosta käynnistetyn tutkinnan, rikosoikeudenkäynnin tai luovuttamisen suhteen, mukaan luettuna apu oikeudenkäyntiin tarvittavan, saatavilla olevan todistusaineiston hankkimisessa.

2. Sopimuspuolet täyttävät 1 kappaleen mukaiset velvoitteensa niiden välillä mahdollisesti olevien keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten tai muiden järjestelyjen mukaisesti. Mikäli tällaisia sopimuksia tai muita järjestelyjä ei ole, sopimuspuolet avustavat toisiansa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

20 Artikla

2. When a Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, the requested Party may, at its option, consider the present Protocol as the legal basis for extradition in respect of offences as set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c).

3. Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise the offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) as extraditable offences between them, subject to the conditions provided by the law of the requested Party.

4. If necessary, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be treated, for the purposes of extradition between Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the Parties that have established jurisdiction in accordance with Article 16 paragraph 1.

Article 19

Mutual legal assistance

1. Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with investigations or criminal or extradition proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 15, including assistance in obtaining evidence at their disposal necessary for the proceedings.

2. Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, Parties shall afford one another assistance in accordance with their domestic law.

Article 20

Kieltäytymisperusteet

1. Luovuttamista varten 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdassa tarkoitettuja rikoksia, sekä keskinäistä oikeusapua varten 15 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ei katsota poliittisiksi rikoksiksi eikä niihin liittyviksi rikoksiksi, eikä poliittisista syistä tehdyiksi rikoksiksi. Tämän mukaisesti luovuttamista koskevasta pyynnöstä tai oikeusapupyynnöstä, joka perustuu näihin rikoksiin, ei voi kieltäytyä yksinomaan sillä perusteella, että pyyntö koskee poliittista rikosta, poliittiseen rikokseen liittyvää rikosta tai poliittisista syistä tehtyä rikosta.

2. Tämän pöytäkirjan määräysten ei tulkita asettavan velvoitetta luovuttaa tai antaa keskinäistä oikeusapua, mikäli pyynnön vastaanottaneella sopimuspuolella on perusteltua syytä uskoa, että 15 artiklan 1 kappaleen a–c kohdassa tarkoitettujen rikosten johdosta esitetty luovutuspyyntö tai 15 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin liittyvä oikeusapupyyntö on esitetty tarkoituksessa syyttää tai rangaista henkilöä hänen rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten mielipiteidensä vuoksi, tai jos pyyntöön vastaminen aiheuttaisi vahinkoa tämän henkilön asemalle edellä mainittujen syiden vuoksi.

21 Artikla

Toimenpiteet, jotka koskevat muita rikkomuksia

Tämän rajoittamatta yleissopimuksen 28 artiklan soveltamista, jokainen sopimuspuoli hyväksyy määräykset tarvittavista lainsäädäntö-, hallinto- tai kurinpitotoimenpiteistä, joilla puututaan seuraaviin tekoihin, kun ne ovat tahallisia:

(a) sellainen kulttuuriomaisuuden käyttö, joka on yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastaista;

(b) kulttuuriomaisuuden laitton maastaviennin, muu siirtäminen pois miehityltä alueelta tai sen omistusoikeuden siirtäminen yleissopimuksen tai tämän pöytäkirjan vastaisesti.

Grounds for refusal

1. For the purpose of extradition, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c), and for the purpose of mutual legal assistance, offences set forth in Article 15 shall not be regarded as political offences nor as offences connected with political offences nor as offences inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such offences may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

2. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance if the requested Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) or for mutual legal assistance with respect to offences set forth in Article 15 has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any of these reasons.

Article 21

Measures regarding other violations

Without prejudice to Article 28 of the Convention, each Party shall adopt such legislative, administrative or disciplinary measures as may be necessary to suppress the following acts when committed intentionally:

a. any use of cultural property in violation of the Convention or this Protocol;

b. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property from occupied territory in violation of the

5 luku

Kulttuuriomaisuuden suojeleminen aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä

22 Artikla

Aseelliset selkkaukset, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä

1. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan aseellisissa selkkauksissa, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä ja jotka tapahtuvat jonkun sopimuspuolen alueella.

2. Tätä pöytäkirjaa ei sovelleta valtionsisäisiin levottomuuksiin tai jännitteisiin, kuten mellakat, yksittäiset tai satunnaiset väkivaltaisuuDET ja muut vastaavat teot.

3. Tämän pöytäkirjan määräyksiin ei saa vedota tarkoituksessa vaikuttaa valtion itsemääräämisoikeuteen tai hallituksen vastuuseen pitää yllä lakia ja järjestystä valtiossa tai palauttaa se taikka puolustaa kansallista yhtenäisyyttä ja valtion alueellista koskemattomuutta kaikin oikeutetuin keinoin.

4. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät rajoita 15 artiklassa mainittujen rikosten osalta sopimuspuolen ensisijaista lainkäyttövaltaa silloin, kun tämän alueella on muu kuin kansainvälinen aseellinen selkkaus.

5. Tämän pöytäkirjan määräyksiin ei saa vedota perusteena mistään syystä tapahtuvalle suoralle tai välilliselle aseelliselle selkkauksen puuttumiselle tai sellaisen sopimuspuolen sisäisiin tai ulkoisiin asioihin puuttumiselle, jonka alueella tämä selkkaus on.

6. Tämän pöytäkirjan soveltaminen 1 kapaleessa tarkoitettussa tilanteessa ei vaikuta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan.

7. Unesco voi tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.

6 luku

Institutionaaliset kysymykset

Convention or this Protocol.

Chapter 5

The protection of cultural property in armed conflicts not of an international character

Article 22

Armed conflicts not of an international character

1. This Protocol shall apply in the event of an armed conflict not of an international character, occurring within the territory of one of the Parties.

2. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature.

3. Nothing in this Protocol shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.

4. Nothing in this Protocol shall prejudice the primary jurisdiction of a Party in whose territory an armed conflict not of an international character occurs over the violations set forth in Article 15.

5. Nothing in this Protocol shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the Party in the territory of which that conflict occurs.

6. The application of this Protocol to the situation referred to in paragraph 1 shall not affect the legal status of the parties to the conflict.

7. UNESCO may offer its services to the parties to the conflict.

23 Artikla

Sopimuspuolten kokoukset

1. Pöytäkirjan sopimuspuolten kokous kutsutaan koolle samanaikaisesti Unescon yleiskokouksen kanssa ja yhteistyössä yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen kanssa, mikäli pääjohtaja on kutsunut yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen koolle.

2. Sopimuspuolten kokous hyväksyy omat menettelytapasääntönsä.

3. Sopimuspuolten kokouksella on seuraavat tehtävät:

(a) valita komitean jäsenet 24 artiklan 1 kappaleen mukaisesti;

(b) hyväksyä komitean laatimat ohjeet 27 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti;

(c) antaa komitealle ohjeita rahaston käytöstä ja valvoa sitä;

(d) käsitellä raportti, jonka komitea on antanut 27 artiklan 1 kappaleen d kohdan mukaisesti;

(e) keskustella tämän pöytäkirjan soveltamiseen liittyvistä ongelmista ja antaa tarvittaessa sitä koskevia suosituksia.

4. Pääjohtaja kutsuu koolle ylimääräisen sopimuspuolten kokouksen, jos vähintään viidesosa sopimuspuolista sitä pyytää.

24 Artikla

Komitea kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa

1. Tällä pöytäkirjalla perustetaan komitea kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa. Se koostuu 12 sopimuspuolesta, jotka sopimuspuolten kokous valitsee.

2. Komitea kokoontuu varsinaiseen istuntoon kerran vuodessa ja ylimääräisiin istuntoihin aina kun se katsoo tämän tarpeelliseksi.

3. Päätöksessään komitean jäsenistä, sopimuspuolet pyrkivät varmistamaan, että maailman eri alueet ja kulttuurit ovat tasapuolisesti edustettuina.

4. Komitean jäseninä ovat sopimuspuolet valitsevat edustajikseen henkilöitä, jotka ovat

Chapter 6

Institutional Issues

Article 23

Meeting of the Parties

1. The Meeting of the Parties shall be convened at the same time as the General Conference of UNESCO, and in coordination with the Meeting of the High Contracting Parties, if such a meeting has been called by the Director-General.

2. The Meeting of the Parties shall adopt its Rules of Procedure.

3. The Meeting of the Parties shall have the following functions:

(a) to elect the Members of the Committee, in accordance with Article 24 paragraph 1;

(b) to endorse the Guidelines developed by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(a);

(c) to provide guidelines for, and to supervise the use of the Fund by the Committee;

(d) to consider the report submitted by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(d);

(e) to discuss any problem related to the application of this Protocol, and to make recommendations, as appropriate.

4. At the request of at least one-fifth of the Parties, the Director-General shall convene an Extraordinary Meeting of the Parties.

Article 24

Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

1. The Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict is hereby established. It shall be composed of twelve Parties which shall be elected by the Meeting of the Parties.

2. The Committee shall meet once a year in ordinary session and in extra-ordinary sessions whenever it deems necessary.

päteviä kulttuuriperinnön, puolustuksen tai kansainvälisen oikeuden alalla, ja ne pyrkivät keskenään neuvotellen varmistamaan, että komitea kokonaisuudessaan omaa riittävän asiantuntemuksen kaikilla näillä aloilla.

25 Artikla

Toimikausi

1. Sopimuspuoli valitaan komiteaan neljäksi vuodeksi kerrallaan ja voidaan valita välittömästi uudelleen ainoastaan kerran.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen määräyksistä riippumatta puolet ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä päättää toimikautensa ensimmäisen valintansa jälkeisen varsinaisen sopimuspuolten kokouksen päättyessä. Tämän kokouksen puheenjohtaja valitsee toimikautensa päättävät jäsenet arvalla.

26 Artikla

Menettelytapasäännöt

1. Komitea hyväksyy menettelytapasääntönsä.

2. Komitea on päätösvaltainen kun enemmistö sen jäsenistä on läsnä. Komitean päätökset tehdään äänestykseen osallistuneiden jäsenten kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.

3. Jäsenet eivät osallistu äänestykseen kulttuuriomaisuutta koskevasta päätöksestä, jos ne ovat osapuolina aseellisessa selkkauksessa, joka vaikuttaa kyseiseen omaisuuteen.

27 Artikla

Tehtävät

1. Komitealla on seuraavat tehtävät:

(a) laatia ohjeita tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa varten;

(b) myöntää, keskeyttää tai peruuttaa kulttuuriomaisuuden tehostettu suojele sekä laatia luettelo tehostetun suojelelu kohteena olevasta

3. In determining membership of the Committee, Parties shall seek to ensure an equitable representation of the different regions and cultures of the world.

4. Parties members of the Committee shall choose as their representatives persons qualified in the fields of cultural heritage, defence or international law, and they shall endeavour, in consultation with one another, to ensure that the Committee as a whole contains adequate expertise in all these fields.

Article 25

Term of office

1. A Party shall be elected to the Committee for four years and shall be eligible for immediate re-election only once.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the term of office of half of the members chosen at the time of the first election shall cease at the end of the first ordinary session of the Meeting of the Parties following that at which they were elected. These members shall be chosen by lot by the President of this Meeting after the first election.

Article 26

Rules of procedure

1. The Committee shall adopt its Rules of Procedure.

2. A majority of the members shall constitute a quorum. Decisions of the Committee shall be taken by a majority of two-thirds of its members voting.

3. Members shall not participate in the voting on any decisions relating to cultural property affected by an armed conflict to which they are parties.

Article 27

Functions

1. The Committee shall have the following functions:

kulttuuriomaisuudesta, ylläpitää sitä ja edistää sen soveltamista;

(c) tarkkailla ja valvoa tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa sekä edistää tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden luettelointia;

(d) käsitellä ja kommentoida sopimuspuolten raportteja, pyytää tarvittaessa lisäselvityksiä ja valmistella tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskeva raporttinsa sopimuspuolten kokousta varten;

(e) vastaanottaa ja käsitellä 32 artiklan nojalla tehdyt kansainvälistä apua koskevat pyynnöt;

(f) päättää rahaston käytöstä;

(g) hoitaa muut tehtävät, jotka sopimuspuolten kokous sille mahdollisesti määrää.

2. Komitea hoitaa tehtävänsä yhteistyössä pääjohtajan kanssa.

3. Komitea toimii yhteistyössä sellaisten kansainvälisten hallitustenvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen sekä kansallisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa, joilla on vastaavat tavoitteet kuin yleissopimuksella, sen ensimmäisellä pöytäkirjalla ja tällä pöytäkirjalla. Edistääkseen tehtäviensä hoitamista, komitea voi kutsua kokoukseensa neuvonantavassa ominaisuudessa arvostettuja asiantuntijajärjestöjä, esimerkiksi järjestöjä, joilla on virallinen suhde Unescoon, mukaan lukien Sininen kilpi -järjestön kansainvälinen komitea (ICBS) ja sen elimet. Myös kansainvälisen kulttuuriperinnön suojelua ja entistämistä edistävän koulutus- ja tutkimuslaitoksen (Rooman keskus) (ICCROM) ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean (ICRC) edustajia voidaan kutsua osallistumaan komitean kokoukseen neuvonantavassa ominaisuudessa.

28 Artikla

Sihteeristö

Komiteaa avustaa Unescon sihteeristö, joka valmistelee komitean asiakirjat ja sen kokousten asialistat sekä vastaa komitean päätösten täytäntöönpanosta.

a. to develop Guidelines for the implementation of this Protocol;

b. to grant, suspend or cancel enhanced protection for cultural property and to establish, maintain and promote the List of Cultural Property under Enhanced Protection;

c. to monitor and supervise the implementation of this Protocol and promote the identification of cultural property under enhanced protection;

d. to consider and comment on reports of the Parties, to seek clarifications as required, and prepare its own report on the implementation of this Protocol for the Meeting of the Parties;

e. to receive and consider requests for international assistance under Article 32;

f. to determine the use of the Fund;

g. to perform any other function which may be assigned to it by the Meeting of the Parties.

2. The functions of the Committee shall be performed in co-operation with the Director-General.

3. The Committee shall co-operate with international and national governmental and non-governmental organizations having objectives similar to those of the Convention, its First Protocol and this Protocol. To assist in the implementation of its functions, the Committee may invite to its meetings, in an advisory capacity, eminent professional organizations such as those which have formal relations with UNESCO, including the International Committee of the Blue Shield (ICBS) and its constituent bodies. Representatives of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Rome Centre) (ICCROM) and of the International Committee of the Red Cross (ICRC) may also be invited to attend in an advisory capacity.

Article 28

Secretariat

The Committee shall be assisted by the

29 Artikla

Rahasto kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa

1. Tällä pöytäkirjalla perustetaan rahasto, jonka tarkoituksena on:

(a) tukea taloudellisesti tai muutoin valmistelevia tai muita toimenpiteitä, joihin ryhdytään rauhan aikana muun muassa 5 artiklan, 10 artiklan b kohdan ja 30 artiklan mukaisesti; ja

(b) tukea taloudellisesti tai muutoin hätätoimenpiteitä, väliaikaisia toimenpiteitä tai muita toimenpiteitä, joihin ryhdytään muun muassa 8 artiklan a kohdan mukaisesti kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisen selkkauksen aikana, tai heti kun kulttuuriomaisuus saadaan takaisin vihollisuuksien päätyttyä.

2. Rahasto perustaa säätiön Unescon rahoitusta koskevien määräysten mukaisesti.

3. Rahaston myöntämiä varoja käytetään ainoastaan siihen tarkoitukseen, josta komitea päättää 23 artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitettujen ohjeiden mukaisesti. Komitea voi hyväksyä varoja käytettäväksi ainoastaan tiettyyn ohjelmaan tai hankkeeseen, edellyttäen kuitenkin, että komitea on päättänyt sellaisen ohjelman tai hankkeen toteuttamisesta.

4. Rahaston varat koostuvat:

(a) sopimuspuolten antamista vapaaehtoisista avustuksista;

(b) avustuksista tai lahjoituksista, joita ovat antaneet:

(i) muut valtiot;

(ii) Unesco tai jokin muu Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmään kuuluva järjestö;

(iii) muut hallitustenväliset järjestöt tai kansalaisjärjestöt; ja

(iv) julkiset tai yksityiset yhteisöt tai yksityishenkilöt;

(c) koroista, joita rahastolle on kertynyt;

(d) keräysvaroista sekä rahaston hyväksi järjestettyjen tilaisuuksien tuottamista varoista; ja

(e) muista rahoituslähteistä, jotka ovat sallittuja rahastoon sovellettavien ohjeiden mukaan.

Secretariat of UNESCO which shall prepare the Committee's documentation and the agenda for its meetings and shall have the responsibility for the implementation of its decisions.

Article 29

The Fund for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

1. A Fund is hereby established for the following purposes:

a. to provide financial or other assistance in support of preparatory or other measures to be taken in peacetime in accordance with, inter alia, Article 5, Article 10 subparagraph (b) and Article 30; and

b. to provide financial or other assistance in relation to emergency, provisional or other measures to be taken in order to protect cultural property during periods of armed conflict or of immediate recovery after the end of hostilities in accordance with, inter alia, Article 8 sub-paragraph (a).

2. The Fund shall constitute a trust fund, in conformity with the provisions of the financial regulations of UNESCO.

3. Disbursements from the Fund shall be used only for such purposes as the Committee shall decide in accordance with the guidelines as defined in Article 23 subparagraph 3(c). The Committee may accept contributions to be used only for a certain programme or project, provided that the Committee shall have decided on the implementation of such programme or project.

4. The resources of the Fund shall consist of:

a. voluntary contributions made by the Parties;

b. contributions, gifts or bequests made by:

(i) other States;

(ii) UNESCO or other organizations of the United Nations system;

(iii) other intergovernmental or non-governmental organizations; and

(iv) public or private bodies or individuals;

7 luku

Tiedotus ja kansainvälinen apu

30 Artikla

Tiedotus

1. Sopimuspuolet pyrkivät asianmukaisin keinoin ja erityisesti koulutus- ja tiedotusohjelmin lisäämään kulttuuriomaisuuden arvostusta ja kunnioitusta koko väestön keskuudessa.

2. Sopimuspuolet tekevät tätä pöytäkirjaa tunnetuksi mahdollisimman laajalti sekä rauhan että aseellisten selkkausten aikana.

3. Sotilas- ja siviiliviranomaisten, jotka vastaavat aseellisen selkkauksen aikana tämän pöytäkirjan soveltamisesta, tulee olla perehtyneitä sen tekstiin. Tämän vuoksi sopimuspuolet asianmukaisin keinoin:

(a) sisällyttävät sotilaallisiin määräyksiin toimintaohjeita ja muita ohjeita kulttuuriomaisuuden suojelemisesta;

(b) kehittävät ja toteuttavat rauhan ajan opetus- ja koulutusohjelmia yhteistyössä Unescon ja muiden asiaan liittyvien hallitustenvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestön kanssa;

(c) tiedottavat toisilleen pääjohtajan välityksellä a ja b kohdan perusteella säädetyistä laeista, annetuista hallinnollisista määräyksistä tai suoritetuista toimenpiteistä;

(d) tiedottavat toisilleen mahdollisimman pian pääjohtajan välityksellä laeista ja hallinnollisista määräyksistä, joita ne mahdollisesti hyväksyvät varmistaakseen tämän pöytäkirjan soveltamisen.

31 Artikla

Kansainvälinen yhteistyö

Mikäli tätä pöytäkirjaa on vakavasti rikottu, sopimuspuolet sitoutuvat toimimaan joko yh-

- c. any interest accruing on the Fund;
- d. funds raised by collections and receipts from events organized for the benefit of the Fund; and
- e. all other resources authorized by the guidelines applicable to the Fund.

Chapter 7

Dissemination of Information and International Assistance

Article 30

Dissemination

1. The Parties shall endeavour by appropriate means, and in particular by educational and information programmes, to strengthen appreciation and respect for cultural property by their entire population.

2. The Parties shall disseminate this Protocol as widely as possible, both in time of peace and in time of armed conflict.

3. Any military or civilian authorities who, in time of armed conflict, assume responsibilities with respect to the application of this Protocol, shall be fully acquainted with the text thereof. To this end the Parties shall, as appropriate:

(a) incorporate guidelines and instructions on the protection of cultural property in their military regulations;

(b) develop and implement, in cooperation with UNESCO and relevant governmental and non-governmental organizations, peacetime training and educational programmes;

(c) communicate to one another, through the Director-General, information on the laws, administrative provisions and measures taken under sub-paragraphs (a) and (b);

(d) communicate to one another, as soon as possible, through the Director-General, the laws and administrative provisions which they may adopt to ensure the application of this Protocol.

dessä komitean välityksellä tai erikseen, yhteistyössä Unescon ja Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisesti

32 Artikla

Kansainvälinen apu

1. Sopimuspuoli voi pyytää komitealta kansainvälistä apua tehostetun suojelun kohteena olevan kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi sekä apua 10 artiklassa tarkoitettujen lakien, hallinnollisten määräysten ja toimenpiteiden valmistelulle, kehittämiselle ja täytäntöönpanolle.

2. Selkkauksen osapuoli, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, mutta joka hyväksyy sen määräykset ja soveltaa niitä 3 artiklan 2 kappaleen mukaisesti, voi pyytää tarvittavaa kansainvälistä apua komitealta.

3. Komitea hyväksyy säännöt kansainvälistä apua koskevien pyyntöjen esittämistä varten ja määrittää mahdolliset kansainvälisen avun muodot.

4. Sopimuspuolia kannustetaan antamaan komitean kautta kaikenlaista teknistä apua sitä pyytävälle sopimuspuolille tai selkkauksen osapuolille.

33 Artikla

Unescon apu

1. Sopimuspuoli voi kääntyä Unescon puoleen saadakseen teknistä apua kulttuuriomaisuutensa suojelun järjestämisessä, johon kuuluvat esimerkiksi valmisteleva toiminta kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi, ennalta ehkäisevät toimenpiteet ja järjestelytoimenpiteet hätätilanteiden varalta, sekä kulttuuriomaisuuden kansallisten luetteloiden kokoaminen. Unesco antaa tällaista apua ohjelmansa ja voimavarojensa asettamissa rajoissa.

2. Sopimuspuolia kannustetaan antamaan kahden- tai monenvälistä teknistä apua.

3. Unescolla on oikeus tehdä omasta aloit-

Article 31

International cooperation

In situations of serious violations of this Protocol, the Parties undertake to act, jointly through the Committee, or individually, in cooperation with UNESCO and the United Nations and in conformity with the Charter of the United Nations.

Article 32

International assistance

1. A Party may request from the Committee international assistance for cultural property under enhanced protection as well as assistance with respect to the preparation, development or implementation of the laws, administrative provisions and measures referred to in Article 10.

2. A party to the conflict, which is not a Party to this Protocol but which accepts and applies provisions in accordance with Article 3, paragraph 2, may request appropriate international assistance from the Committee.

3. The Committee shall adopt rules for the submission of requests for international assistance and shall define the forms the international assistance may take.

4. Parties are encouraged to give technical assistance of all kinds, through the Committee, to those Parties or parties to the conflict who request it.

Article 33

Assistance of UNESCO

1. A Party may call upon UNESCO for technical assistance in organizing the protection of its cultural property, such as preparatory action to safeguard cultural property, preventive and organizational measures for emergency situations and compilation of national inventories of cultural property, or in connection with any other problem arising out of the application of this Proto-

teestaan apua koskevia ehdotuksia sopimuspuolille.

8 luku

Tämän pöytäkirjan täytäntöönpano

34 Artikla

Suojeluvalliot

Tätä pöytäkirjaa sovelletaan yhteistyössä selkkauksen osapuolten etujen turvaamisesta vastaavien suojeluvaltioiden kanssa.

35 Artikla

Sovittelumenettely

1. Suojeluvalliot tarjoavat hyviä palveluksiaan aina, kun ne katsovat sen hyödylliseksi kulttuuriomaisuuden suojelemiselle, erityisesti jos selkkauksen osapuolina olevien sopimuspuolten välillä on erimielisyyttä tämän pöytäkirjan määräysten soveltamisesta tai tulkitsemisesta.

2. Tässä tarkoituksessa jokainen suojeluvallio voi jonkin sopimuspuolen tai pääjohtajan esityksestä taikka omasta aloitteestaan ehdottaa selkkauksen osapuolille, että niiden edustajat ja erityisesti niiden kulttuuriomaisuuden suojelusta vastaavat viranomaiset kokoontuisivat sellaisen valtion alueella, joka ei ole selkkauksen osapuolena, mikäli sitä pidetään tarkoituksenmukaisena. Selkkauksen osapuolilla on velvollisuus noudattaa niille tehtyä ehdotusta kokoontumisesta. Suojeluvalliot ehdottavat selkkauksen osapuolten hyväksyttäväksi joko selkkauksen ulkopuolisesta valtiosta olevaa henkilöä tai pääjohtajan ehdottamaa henkilöä, joka osallistuu kokoukseen puheenjohtajan ominaisuudessa.

36 Artikla

Sovittelu ilman suojeluvallioita

1. Selkkauksessa, jonka osalta ei ole nimetty suojeluvallioita, pääjohtaja voi tarjota hyviä

col. UNESCO shall accord such assistance within the limits fixed by its programme and by its resources.

2. Parties are encouraged to provide technical assistance at bilateral or multilateral level.

3. UNESCO is authorized to make, on its own initiative, proposals on these matters to the Parties.

Chapter 8

Execution of this Protocol

Article 34

Protecting Powers

This Protocol shall be applied with the co-operation of the Protecting Powers responsible for safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

Article 35

Conciliation procedure

1. The Protecting Powers shall lend their good offices in all cases where they may deem it useful in the interests of cultural property, particularly if there is disagreement between the Parties to the conflict as to the application or interpretation of the provisions of this Protocol.

2. For this purpose, each of the Protecting Powers may, either at the invitation of one Party, of the Director-General, or on its own initiative, propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict. The Parties to the conflict shall be bound to give effect to the proposals for meeting made to them. The Protecting Powers shall propose for approval by the Parties to the conflict a person belonging to a State not party to the conflict or a person presented by the Director-General, which person shall be invited to take part in such a meeting in the capacity of Chairman.

palveluksiaan tai käyttää muuta sovittelu- tai välitysmenettelyä erimielisyyden ratkaisemiseksi.

2. Yhden sopimuspuolen tai pääjohtajan esityksestä komitean puheenjohtaja voi ehdottaa selkkauksen osapuolille, että niiden edustajat ja erityisesti niiden kulttuuriomaisuuden suojelusta huolehtivat viranomaiset kokoontuisivat sellaisen valtion alueella, joka ei ole selkkauksen osapuolena, mikäli sitä pidetään taroituksenmukaisena.

37 Artikla

Käännökset ja raportit

1. Sopimuspuolet kääntävät tämän pöytäkirjan virallisille kielilleen ja toimittavat nämä viralliset käännökset pääjohtajalle.

2. Sopimuspuolet antavat joka neljäs vuosi komitealle raportin tämän pöytäkirjan täytäntöönpanosta.

38 Artikla

Valtion vastuu

Tämän pöytäkirjan määräykset, jotka liittyvät henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen, korvausvelvollisuus mukaan lukien, eivät vaikuta kansainvälisen oikeuden mukaiseen valtion vastuuseen.

9 luku

Loppumääräykset

39 Artikla

Kielet

Tämä pöytäkirja on laadittu arabian, englannin, espanjan, kiinan, ranskan ja venäjän kielellä, jokaisen kuuden tekstin ollessa yhtä todistusvoimainen.

40 Artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja on tehty 26 päivänä maaliskuuta 1999. Se on avoimena allekirjoittamista

Article 36

Conciliation in absence of Protecting Powers

1. In a conflict where no Protecting Powers are appointed the Director-General may lend good offices or act by any other form of conciliation or mediation, with a view to settling the disagreement.

2. At the invitation of one Party or of the Director-General, the Chairman of the Committee may propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict.

Article 37

Translations and reports

1. The Parties shall translate this Protocol into their official languages and shall communicate these official translations to the Director-General.

2. The Parties shall submit to the Committee, every four years, a report on the implementation of this Protocol.

Article 38

State responsibility

No provision in this Protocol relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law, including the duty to provide reparation.

Chapter 9

Final Clauses

Article 39

Languages

This Protocol is drawn up in Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish, the six texts being equally authentic.

varten kaikille yleissopimuksen sopimuspuolille Haagissa 17 päivästä toukokuuta 1999 lähtien 31 päivään joulukuuta 1999 saakka.

41 Artikla

Ratifiointi, hyväksyminen, vahvistaminen

1. Yleissopimuksen sopimuspuolten, jotka ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan, on ratifioitava tai hyväksyttävä se valtiosääntönsä määräämän menettelyn mukaisesti.

2. Ratifioimis- tai hyväksymiskirja talletetaan pääjohtajan huostaan.

42 Artikla

Liittyminen

1. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten muille yleissopimuksen sopimuspuolille 1 päivästä tammikuuta 2000 lähtien.

2. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja pääjohtajan huostaan.

43 Artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun kaksikymmentä ratifioimis- tai hyväksymiskirjaa on talletettu.

2. Tämän jälkeen se tulee voimaan kunkin sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se on tallettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.

44 Artikla

Voimaantulo aseellisen selkkauksen tapauksessa

Yleissopimuksen 18 ja 19 artiklassa tarkoitetussa tapauksessa selkkauksen osapuolten ennen vihollisuuksien tai miehityksen alkamista tai sen jälkeen tallettamattomat ratifioimis-

Article 40

Signature

This Protocol shall bear the date of 26 March 1999. It shall be opened for signature by all High Contracting Parties at The Hague from 17 May 1999 until 31 December 1999.

Article 41

Ratification, acceptance or approval

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by High Contracting Parties which have signed this Protocol, in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General.

Article 42

Accession

1. This Protocol shall be open for accession by other High Contracting Parties from 1 January 2000.

2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General.

Article 43

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force three months after twenty instruments of ratification, acceptance, approval or accession have been deposited.

2. Thereafter, it shall enter into force, for each Party, three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

hyväksymis-, tai liittymiskirjat tulevat välittömästi voimaan. Tällaisessa tapauksessa pääjohtaja antaa 46 artiklassa tarkoitetun ilmoituksen nopeinta mahdollista keinoa käyttäen.

45 Artikla

Irtisanominen

1. Sopimuspuoli voi irtisanoa tämän pöytäkirjan.

2. Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti asiakirjalla, joka talletetaan pääjohtajan huostaan.

3. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluessa irtisanomisasiakirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin tämän määräajan päättyessä irtisanova sopimuspuoli on aseellisen selkkauksen osapuolena, irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vihollisuudet ovat päättyneet tai toimenpiteet kulttuuriomaisuuden palauttamiseksi on suoritettu, sen mukaan, kumpi näistä tapahtuu myöhemmin.

46 Artikla

Ilmoitukset

Pääjohtaja ilmoittaa kaikille yleissopimuksen sopimuspuolille sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikista 41 ja 42 artiklan mukaisista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista sekä 45 artiklan mukaisista irtisanomisista.

47 Artikla

Rekisteröinti Yhdistyneissä Kansakunnissa

Tämä pöytäkirja rekisteröidään Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti pääjohtajan pyynnöstä Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Article 44

Entry into force in situations of armed conflict

The situations referred to in Articles 18 and 19 of the Convention shall give immediate effect to ratifications, acceptances or approvals of or accessions to this Protocol deposited by the parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or occupation. In such cases the Director-General shall transmit the communications referred to in Article 46 by the speediest method.

Article 45

Denunciation

1. Each Party may denounce this Protocol.

2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armed conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

Article 46

Notifications

The Director-General shall inform all High Contracting Parties as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, approval or accession provided for in Articles 41 and 42 and of denunciations provided for Article 45.

Article 47

Registration with the United Nations

In conformity with Article 102 of the

Tehty Haagissa 26 päivänä maaliskuuta 1999, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan UNESCO:n arkistoon ja josta toimitetaan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille sopimuspuolille.

Charter of the United Nations, this Protocol shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General.

IN FAITH WHEREOF the undersigned, duly authorized, have signed the present Protocol.

DONE at The Hague, this twenty-sixth day of March 1999, in a single copy which shall be deposited in the archives of the UNESCO, and certified true copies of which shall be delivered to all the High Contracting Parties.